

Службен весник

на Република Македонија

Број 165

25 декември 2012, вторник

година LXIX

www.slvesnik.com.mk

contact@slvesnik.com.mk



СОДРЖИНА

	Стр.		Стр.
3914. Указ за поставување на вонреден и ополномоштен амбасадор на Република Македонија во Романија	2	3926. Одлука за изменување на Одлуката за методологија за евидентирање и вреднување на сметководствените ставки и за подготовка на финансиските извештаи	13
3915. Указ за поставување на вонреден и ополномоштен амбасадор на Република Македонија во Република Естонија	2	3927. Правилник за начинот на поставување, одржување и заштита на техничките средства, уреди и опрема за давање на услуги на воздухопловна навигација	22
3916. Указ за поставување на вонреден и ополномоштен амбасадор на Република Македонија во Чешката Република	2	3928. Одлука за избор на судии поротници на Основниот суд Тетово	27
3917. Објава од Министерство за надворешни работи	2	3929. Одлука за избор на судии поротници на Основниот суд Радовиш	28
3918. Објава од Министерството за надворешни работи	2	3930. Решение од Судскиот совет на Република Македонија	28
3919. Објава од Министерството за надворешни работи	2	3931. Оглас од Судскиот совет на Република Македонија	28
3920. Објава од Министерството за надворешни работи	3	3932. Одлука за избор на Основен јавен обвинител на Основното јавно обвинителство Битола, јавен обвинител во Вишото јавно обвинителство Гостивар, јавни обвинители во Основното јавно обвинителство Скопје	29
3921. Објава од Министерството за надворешни работи	3	3933. Одлука од Советот на јавните обвинители на Република Македонија ..	29
3922. Објава од Министерството за надворешни работи	3	3934. Одлука од Советот на Јавните обвинители на Република Македонија ..	29
3923. Објава од Министерството за надворешни работи	3		
3924. Решение за давање одобрение за издавање на долгорочни хартии од вредност по пат на приватна понуда	3		
3925. Одлука за изменување и дополнување на Одлуката за управување со ризиците	4		

	Стр.		Стр.
3935. Статут на Комората на извршители на Република Македонија (пречистен текст).....	29	3937. Правилник за начинот на полагање на испитот за стекнување на звањето овластен државен ревизор и формата и содржината на уверението за овластен државен ревизор...	41
3936. Програма за полагање на испит за стекнување на звање овластен државен ревизор.....	38	Огласен дел.....	1-52

ПРЕТСЕДАТЕЛ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

3914.

Врз основа на член 84, алинеја втора од Уставот на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 52/91), донесувам

У К А З

ЗА ПОСТАВУВАЊЕ НА ВОНРЕДЕН И ОПОЛНОМОШ- ТЕН АМБАСАДОР НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО РОМАНИЈА

I

Г. Панде Лазаревски се поставува на должноста вонреден и ополномоштен амбасадор на Република Македонија во Романија, со седиште во Букурешт.

II

Министерот за надворешни работи ќе го изврши овој указ.

III

Овој указ влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Указ бр. 129
24 декември 2012 година Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Горге Иванов, с.р.

3915.

Врз основа на член 84, алинеја втора од Уставот на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 52/91), донесувам

У К А З

ЗА ПОСТАВУВАЊЕ НА ВОНРЕДЕН И ОПОЛНОМОШ- ТЕН АМБАСАДОР НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО РЕПУБЛИКА ЕСТОНИЈА

I

Г. Сашо Велјановски се поставува на должноста вонреден и ополномоштен амбасадор на Република Македонија во Република Естонија, со седиште во Талин.

II

Министерот за надворешни работи ќе го изврши овој указ.

III

Овој указ влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Указ бр. 130
24 декември 2012 година Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Горге Иванов, с.р.

3916.

Врз основа на член 84, алинеја втора од Уставот на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 52/91), донесувам

У К А З

ЗА ПОСТАВУВАЊЕ НА ВОНРЕДЕН И ОПОЛНОМОШ- ТЕН АМБАСАДОР НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО ЧЕШКАТА РЕПУБЛИКА

I

Г. Паскал Стојчески се поставува на должноста вонреден и ополномоштен амбасадор на Република Македонија во Чешката Република, со седиште во Прага.

II

Министерот за надворешни работи ќе го изврши овој указ.

III

Овој указ влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Указ бр. 131
24 декември 2012 година Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Горге Иванов, с.р.

МИНИСТЕРСТВО ЗА НАДВОРЕШНИ РАБОТИ

3917.

О Б Ј А В А

Конвенцијата за заштита на мајчинство, усвоена во рамките на Меѓународната организација на трудот, во Женева на 15 јуни 2000 година (С 183) ратификувана со Законот за ратификација на Конвенцијата за заштита на мајчинството („Службен весник на РМ“ бр. 40/2012), во согласност со одредбите на Конвенцијата и нотификацијата добиена од депозитарот, за Република Македонија ќе влезе во сила на 3 октомври 2013 година.

Со влегувањето во сила на Конвенцијата за заштита на мајчинство, од 15 јуни 2000 година, за Република Македонија ќе престане да важи Конвенцијата за заштита на мајчинството – ревидирана (С 103) усвоена во Женева, 28 јуни 1952 година, објавена во („Службен весник на РМ“ бр. 9/1955), преземена од Република Македонија преку сукцесија.

19 декември 2012 година Скопје

Министер,
м-р Никола Попоски, с.р.

3918.

О Б Ј А В А

Конвенција за вршење на работа дома, усвоена во рамките на Меѓународната организација на трудот, во Женева на 15 јуни 2000 година (С 177) ратификувана со Законот за ратификација на Конвенцијата за вршење на работа дома („Службен весник на РМ“ бр. 40/2012), во согласност со одредбите на Конвенцијата и нотификацијата добиена од депозитарот, за Република Македонија ќе влезе во сила на 3 октомври 2013 година.

19 декември 2012 година Скопје

Министер,
м-р Никола Попоски, с.р.

3919.

О Б Ј А В А

Конвенцијата за приватните агенции за вработување, усвоена во рамките на Меѓународната организација на трудот, во Женева на 19 јуни 1997 година (С 181) ратификувана со Законот за ратификација на Конвенцијата за приватните агенции за вработување („Службен весник на РМ“ бр. 40/2012), во согласност со одредбите на Конвенцијата и нотификацијата добиена од депозитарот, за Република Македонија ќе влезе во сила на 3 октомври 2013 година.

19 декември 2012 година Скопје

Министер,
м-р Никола Попоски, с.р.

3920.

ОБЈАВА

Конвенцијата за промотивна рамка за безбедност и здравје при работа, усвоена од Меѓународната Организација на трудот, во Женева на 15 јуни 2006 (С187) ратификувана со Законот за ратификација на Конвенцијата за промотивна рамка за безбедност и здравје при работа („Службен весник на РМ“ број 40/2012), во согласност со одредбите на Конвенцијата и нотификацијата добиена од депозитарот за Република Македонија ќе влезе во сила на 3 октомври 2013 година.

19 декември 2012 година
Скопје

Министер,
м-р **Никола Попоски**, с.р.

3921.

ОБЈАВА

Договорот меѓу Владата на Република Македонија и Владата на Кралството Мароко за заемно поттикнување и заштита на инвестиции, склучен во Рабат, на 11 мај 2010 година ратификуван со Законот за ратификација на Договорот меѓу Владата на Република Македонија и Владата на Кралството Мароко за заемно поттикнување и заштита на инвестиции („Службен весник на РМ“ број 143/2010) влегува во сила на 15 октомври 2012 година.

19 декември 2012 година
Скопје

Министер,
м-р **Никола Попоски**, с.р.

3922.

ОБЈАВА

Договорот меѓу Република Македонија и Кралството Мароко за одбегнување на двојно оданочување и заштита од фискална евазија по однос на даноците од доход и данок од капитал, склучен во Рабат, на 11 мај 2010 година, ратификуван со Законот за ратификација на Договорот меѓу Република Македонија и Кралството Мароко за одбегнување на двојно оданочување и заштита од фискална евазија по однос на даноците од доход и данок од капитал („Службен весник на РМ“ број 123/2010) влегува во сила на 14 септември 2012 година.

19 декември 2012 година
Скопје

Министер,
м-р **Никола Попоски**, с.р.

3923.

ОБЈАВА

Договорот меѓу земјите членки на здравствена мрежа на Југо-источна Европа за аранжманите на земјата домаќин за седиштето на Секретаријатот на здравствената мрежа на Југо-источна Европа, потпишан во Тирана на 9 ноември 2010 година, ратификуван со Законот за ратификација на Договорот меѓу земјите членки на здравствената мрежа на Југо-источна Европа за аранжманите на земјата домаќин за седиштето на Секретаријатот на здравствена мрежа на Југо-источна Европа („Службен весник на РМ“ број 10/2012) влегува во сила на 4 јули 2012 година.

19 декември 2012 година
Скопје

Министер,
м-р **Никола Попоски**, с.р.

КОМИСИЈА ЗА ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

3924.

Врз основа на член 9 и член 27 од Законот за хартии од вредност („Службен весник на Република Македонија“ бр.95/2005, бр. 25/2007, бр. 07/2008, бр. 57/2010 и бр. 135/2011), постапувајќи по Барањето на Алфа Банка АД Скопје поднесено на ден 10.12.2012 година, Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија во состав од: Александар Петрески, Мила-им Ајдини, Елизабета Видовиќ и Сејдија Фазлиоски, членови на Комисијата, на седницата одржана на ден 18.12.2012 година донесе

РЕШЕНИЕ

ЗА ДАВАЊЕ ОДОБРЕНИЕ ЗА ИЗДАВАЊЕ НА ДОЛГОРОЧНИ ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ ПО ПАТ НА ПРИВАТНА ПОНУДА

1. На Алфа Банка АД Скопје се дава одобрение за издавање на долгорочни хартии од вредност по пат на приватна понуда - десетта емисија на 2.562 обични акции со вкупен износ на емисијата од 307.440.000,00 денари, согласно Одлуката број 02-12158 од 10.12.2012 година за зголемување на почетниот капитал на Алфа банка АД Скопје со емисија на обични акции по пат на приватна понуда – десетта емисија, донесена на Седница на Собранието на акционери на Алфа Банка АД Скопје одржана на ден 10.12.2012 година.

2. Издавачот на долгорочни хартии од вредност од точка 1 на ова Решение е должен да ги изврши сите обврски од хартиите од вредност во рокот и на начинот предвиден со Законот и согласно Одлуката број 02-12158 од 10.12.2012 година за зголемување на почетниот капитал на Алфа банка АД Скопје со емисија на обични акции по пат на приватна понуда – десетта емисија, донесена на Седница на Собранието на акционери на Алфа Банка АД Скопје одржана на ден 10.12.2012 година.

3. Издавачот на долгорочни хартии од вредност од точка 1 на ова Решение е должен во рок од 8 (осум) дена од реализацијата на емисијата да го пријави за упис зголемувањето на основната главнина во Трговскиот регистар.

4. Издавачот на долгорочни хартии од вредност од точка 1 на ова Решение е должен да ги предаде хартиите од вредност за регистрирање во депозитарот за хартии од вредност во рок од 3 (три) работни дена од денот на уписот на зголемувањето на основната главнина во трговскиот регистар.

5. Издавачот на долгорочни хартии од вредност од точка 1 на ова Решение е должен во рок од 5 (пет) работни дена од регистрацијата на акциите во депозитарот за хартии од вредност до Комисијата за хартии од вредност на Република Македонија да достави доказ дека е извршен упис на акциите.

6. Ова Решение влегува во сила со денот на донесувањето.

7. Ова Решение ќе се објави во „Службен весник на Република Македонија“.

УП1 Бр. 07-230
18 декември 2012 година
Скопје

Комисија за хартии од вредност
на Република Македонија
Претседател,
Марина Наќева-Кавракова, с.р.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

3925.

Врз основа на член 47 став 1 точка 6 од Законот за Народната банка на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 158/10 и 123/12) и член 68 од Законот за банките („Службен весник на Република Македонија“ бр. 67/07, 90/09 и 67/10), Советот на Народната банка на Република Македонија до-
несе

О Д Л У К А ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ОДЛУКАТА ЗА УПРАВУВАЊЕ СО РИЗИЦИТЕ

1. Во Одлуката за управување со ризиците („Службен весник на Република Македонија“ бр. 42/11), во точката 3 алинеја 16, точката на крајот од алинејата се заменува со точка и запирка и се додаваат две нови алинеи 17 и 18 коишто гласат:

„- Регулаторен капитал за покривање на ризиците е капиталот потребен за покривање на ризиците утврден согласно со Одлуката за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот (во понатамошниот текст: методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот);

- Интерен капитал за покривање поединечен ризик претставува процена на износот на тековните и идните потреби за капитал за покривање поединечен ризик на кој е или може да биде изложена банката во своето работење. Збирот на сите интерни капитали за покривање на поединечните ризици на кои е или може да биде изложена банката го дава вкупниот интерен капитал за покривање на ризиците.“

2. Во точката 5 алинеја 3, зборовите: „интерно утврдување и оценка на потребната адекватност на капиталот“, се заменуваат со зборовите: „утврдување на интерниот капитал“.

3. Во точката 6 алинеја 2, зборовите: „интерното утврдување и оценката на потребната адекватност на капиталот“, се заменуваат со зборовите: „утврдувањето на интерниот капитал“.

4. Во точката 12 по алинејата 1 се додава нова алинеја 2 којашто гласи:

„- го спроведува процесот на утврдување на интерниот капитал;“

Алинеите 2, 3, 4, 5, 6 и 7 стануваат алинеи 3, 4, 5, 6, 7 и 8.

5. Насловот на главата III.3 се менува и гласи: „ПРОЦЕС НА УТВРДУВАЊЕ НА ИНТЕРНИОТ КАПИТАЛ НА БАНКАТА“.

6. Во точката 28 став 1 и 2, зборовите: „интерно утврдување и оценка на потребната адекватност на капиталот“, се заменуваат со зборовите: „утврдување на интерниот капитал“.

7. Точката 29 се менува и гласи:

„Банката е должна да го спроведува процесот на утврдување на интерниот капитал најмалку еднаш годишно и при секоја значајна промена во профилот на ризичност.“

Вкупниот интерен капитал за покривање на ризиците е најмалку еднаков на регулаторниот капитал за покривање на ризиците, а треба да е повисок од регулаторниот капитал доколку банката утврди дека е потребно:

- повисоко ниво на интерен капитал за покривање на поединечните ризици опфатени со методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот, во споредба со нивото на капитал утврдено согласно со таа методологија;

- дополнителен интерен капитал за покривање на останатите материјални ризици коишто не се опфатени со методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот.

Во случаите од ставот 2 од оваа точка, банката е должна да го обезбеди и да го одржува нивото на сопствени средства, односно на стапката на адекватност на капиталот, утврдени согласно со процесот на утврдување на интерниот капитал.

Банката е должна да ја извести Народната банка за резултатите од процесот на утврдување на интерниот капитал и да го достави Извештајот за процесот на утврдување на интерниот капитал, најдоцна до 15. март во годината на која се однесува Извештајот.

Доколку банката, заради значајна промена во профилот на ризичност или на барање на Народната банка, спровела процес на утврдување на интерниот капитал во текот на годината, должна е да го достави Извештајот за процесот на утврдување на интерниот капитал, во рок од 30 дена по завршувањето на целиот процес.

Согласно со Законот за банките и подзаконските акти коишто произлегуваат од овој закон, Народната банка може да побара од банката да изврши измени во процесот на утврдување на интерниот капитал и/или да одржува повисоко ниво на сопствени средства од нивото од ставот 3 од оваа точка, доколку утврди дека процесот на утврдување на интерниот капитал и/или вкупниот интерен капитал за покривање на ризиците не одговараат на профилот на ризичност на банката и/или нејзиното опкружување.“

8. Во точката 30 став 1, зборовите: „интерно утврдување и оценка на потребната адекватност на капиталот“, се заменуваат со зборовите: „утврдување на интерниот капитал“.

По ставот 1 се додава нов став 2 којшто гласи:

„При воспоставувањето и документирањето на процесот на утврдување на интерниот капитал, банката ги следи насоките дадени во анексот бр. 7 од оваа одлука.“

9. Во точката 31, по ставот 1 се додаваат два нови става 2 и 3 коишто гласат:

„Банка којшто е подредено лице во банкарска група и не е предмет на консолидирана супервизија, не е должна да воспостави процес на утврдување на интерниот капитал, но е должна на банката којашто е предмет на консолидирана супервизија да ѝ ги обезбеди сите потребни податоци и информации заради утврдување на вкупниот интерен капитал за покривање на ризиците на банкарската група.“

Банката којашто е предмет на консолидирана супервизија, должна е да воспостави процес на утврдување на интерниот капитал на поединечна и на консолидирана основа.“

10. Во точката 32 по ставот 1 се додава нов став 2 којшто гласи:

„По исклучок на ставот 1 од оваа точка, филијалите на странски банки и штедилниците не се должни да ги применуваат одредбите од делот III.3 и анексот 7 од оваа одлука.“

11. Во точката 34, ставот 2 се брише.

12. Точката 35 се брише.

13. Во прилозите, на крајот на листата се додаваат зборовите: „Анекс бр. 7 - Основни елементи на процесот на утврдување на интерниот капитал“.

14. По анексот бр. 6 се додава нов анекс бр. 7 којшто гласи:

„АНЕКС БР. 7

Основни елементи на процесот на утврдување на интерниот капитал**1. Основни принципи за воспоставување и примена на процесот на утврдување на интерниот капитал**

1. Воспоставувањето соодветен процес на утврдување на интерниот капитал (ПИК) подразбира спроведување на следниве фази:

- идентификување на материјалните ризици;
- мерење или оценка на поединечните материјални ризици и утврдување на соодветниот износ на интерен капитал за покривање на поединечен ризик;
- утврдување на вкупниот интерен капитал за покривање на ризиците, и
- споредба на износот на сопствените средства на банката со вкупниот интерен капитал за покривање на ризиците и преземање активности за достигнување и/или одржување на потребниот износ на сопствени средства.

2. Имајќи ги предвид основните фази на ПИК, тој вклучува и квалитативни елементи коишто треба да го поддржат воспоставувањето и одржувањето ефикасен систем за управување со ризиците. Во таа насока, обезбедувањето повисок износ на капитал за покривање на ризиците не се смета како соодветна замена за слаб и неефикасен систем за управување со ризиците.

При воспоставувањето и примената на ПИК, банката треба постојано да ги има предвид следниве принципи:

- **принцип на одговорност** - воспоставувањето и примената на ПИК е одговорност на банката и таа треба да обезбеди негова документираност и соодветни образложенија за опфатот, методологиите и постапките што се користат во рамките на тој процес,

- **принцип на пропорционалност** - ПИК мора да одговара на природата, големината и сложеноста на финансиските активности на банката, нејзиниот систем за управување со ризиците и пристапите што ги применува за утврдување на регулаторниот капитал,

- **принцип на материјалност на ризиците** - ПИК мора да ги опфати оние ризици коишто имаат или можат да имаат значително влијание врз тековните и идните потреби на сопствени средства.

- **принцип на ориентираност кон иднината** - ПИК треба да го опфати влијанието на деловниот циклус, факторите од опкружувањето коишто можат негативно да влијаат врз соодветноста на капиталот за покривање на ризиците, развојниот план и деловната политика на банката и нивната зависност од макроекономските фактори, како и резултатите од спроведените стрес-тестирања.

3. ПИК треба да е јасен и разбирлив, со што ќе се обезбеди: негова единствена примена од страна на сите лица вклучени во неговото спроведување и оценка на неговата соодветност од страна на Народната банка.

2. Идентификување на материјалните ризици

4. Банката треба да ги утврди сите ризици на кои е изложена во своето работење, а потоа да ги издвои материјалните од нематеријалните ризици.

Банката го врши издвојувањето на материјалните од нематеријалните ризици, односно идентификувањето на материјалните ризици, врз основа на интерно де-

финирани критериуми коишто треба да ги користи на постојана основа.

За потребите на ПИК, банката не мора сите ризици од точката 4 став 2 од оваа одлука да ги смета за материјални ризици, доколку, согласно со интерно дефинираните критериуми, за одредени ризици утврди дека не се материјални за нејзиното работење. Тоа значи дека за сите ризици коишто банката ги смета за нематеријални, треба да има пишан документ којшто ќе ги содржи причините поради кои тие ризици се класифицирани како нематеријални.

5. Ризиците коишто банката ги идентификувала како материјални ризици и за кои утврдува интерен капитал можат да се поделат во следниве четири групи:

1) **Ризици коишто се опфатени со методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот:** кредитен ризик, пазарен ризик, валутен ризик и оперативен ризик;

2) **Ризици коишто не се целосно опфатени со методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот:** оперативен ризик на кој може да биде изложена банката како резултат на воведувањето нови производи и процеси и слично;

3) **Ризици коишто воопшто не се опфатени со методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот:** ликвидносен ризик, ризик на каматните стапки од портфолиото на банкарските активности, ризик од концентрација на изложеноста на банката, ризик на земјата, стратешки ризик, репутациски ризик и други ризици;

4) **Ризици од надворешното опкружување** - произлегуваат од макроекономското, деловното или регулаторното опкружување во кое работи банката.

Поделбата на ризиците во групите од ставот 1 од оваа точка не значи дека банката треба да има утврдено материјални ризици во секоја од наведените групи. Одредена група ризици може да остане празна, доколку банката утврди дека нема материјални ризици коишто ѝ припаѓаат на таа група или доколку одреден ризик, поради своите карактеристики, може да биде вклучен и во некоја од останатите групи ризици.

6. При идентификувањето и мерењето или оценката на материјалните ризици опфатени во ПИК, банката ги следи барањата пропишани со оваа одлука или посебните подзаконски акти донесени врз основа на Законот за банките коишто се однесуваат на управувањето со одделни ризици.

3. Мерење или оценка на ризиците

7. Банката е должна да ја дефинира методологијата за мерење или оценка на поединечните ризици којашто ја користи за утврдување на интерниот капитал за покривање на поединечните ризици и да го документа и образложи методот или пристапот за мерење на мерливите ризици и начинот на оценка на немерливите ризици.

8. При мерењето на првата група ризици од точката 5 од овој анекс (ризици коишто се опфатени со методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот), банката може:

1) да го користи пристапот пропишан во методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот (регулаторен пристап), или

2) да користи интерен пристап за утврдување на интерниот капитал за покривање на соодветниот ризик (интерен пристап).

Во случаите од потточка 2) од оваа точка, банката треба да обезбеди објаснувања за причината поради која го користи избраниот пристап и за разликите во однос на пристапот пропишан со методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот.

¹ Принципите за воспоставување и примена на ПИК произлегуваат од основните насоки и принципи содржани во Упатството за примена на процесот на супервизорската оценка согласно со вториот столб на Базелската спогодба, изработено од Европскиот банкарски орган (Guidelines on the Application of the Supervisory Review Process under Pillar 2, CEBS, January 2006).

Доколку збирот на интерните капитали за покривање на ризиците коишто се опфатени со методологијата за адекватноста на капиталот е понизок од вкупниот износ на регулаторниот капитал, во утврдувањето на вкупниот интерен капитал се вклучува износот на регулаторниот капитал.

9. При мерењето/оценката на останатите три групи ризици од точката 5 од овој анекс, банката треба да развие сопствени квантитативни или квалитативни пристапи/методологии за мерење/оценка на ризиците.

10. Интерниот пристап на банката за мерење/оценка на поединечен ризик од точка 8 став 1 потточка 2) и од точка 9 од овој анекс треба да одговара на профилот на ризичност на банката и на карактеристиките на процесот на управување со тој ризик. Банката може да го утврди интерниот капитал за покривање на поединечен ризик и со користење напредни техники за мерење на ризиците - економски модели коишто користат математички или статистички методи, доколку тие модели повеќе одговараат на природата и големината на банката.

11. Без разлика на пристапот којшто го користи банката за утврдување на интерниот капитал за покривање поединечен ризик, банката треба да располага со детални објаснувања за пристапот и соодветно да ги документира сите негови елементи, како на пример: претпоставките од кои поаѓа интерниот пристап, временската серија што се користи, интервалот на доверба, дозволеният степен на субјективност (пр. користење стручни мислења), начинот на поврзување на квантитативните со квалитативните фактори (доколку се користат и двата вида фактори), начинот и фреквенцијата на тестирање на пристапот и на неговите резултати, условите под кои можат да се извршат промени во пристапот и во неговите елементи, лицата одговорни за развој и промена на пристапот и слично.

12. При утврдувањето на интерниот капитал за покривање на поединечните ризици банката треба да ги има предвид и резултатите од стрес-тестирањето, спроведено врз основа на правилата за стрес-тестирање дефинирани во оваа одлука и во посебните подзаконски акти донесени врз основа на Законот за банките.

Стрес-тестирањето е еден од елементите којшто ѝ овозможува на банката да го следи принципот на ориентираност кон иднината (англ. forward-looking) и треба да ги опфати сите идентификувани материјални ризици и да го покрива истиот временски период опфатен со ПИК.

Заради опфаќање на ризиците од надворешното опкружување, од особено значење е стрес-тестирањето да вклучи и посебни сценарија за влијанието на негативните движења на макроекономските фактори врз интерниот капитал и сопствените средства на банката. Овој вид сценарија треба да ја опфатат поврзаноста меѓу макроекономските фактори (БДП, девизниот курс, општото ниво на каматната стапка, буџетскиот дефицит, странските инвестиции, извозот итн.) и мерилата за ризик на банката (стапката на нефункционални кредити, ОДП, пондерираната вредност на портфолиото на банкарски активности, стапките на ликвидност, стапките на поврат на активата и капиталот и слично).

Резултатите од спроведеното стрес-тестирање треба соодветно да бидат земени предвид при утврдувањето на интерниот капитал за покривање на поединечните ризици и на вкупниот интерен капитал.

Резултатите од стрес-тестирањето можат да поттикнат преземање и на други активности од страна на органите на банката, поврзани со квалитативните елементи на ПИК за управување со ризиците (ревидирање на интерните лимити на изложеност, зајакнување на системот на внатрешна контрола, зајакнување на системот за известување, промени во политиката на цени итн.).

4. Утврдување на вкупниот интерен капитал за покривање на ризиците

13. Вкупниот интерен капитал за покривање на ризиците се добива како збир на интерните капитали за покривање на поединечните (материјални) ризици.

За потребите на утврдување на вкупниот интерен капитал за покривање на ризиците, Народната банка нема да ги признава ефектите од диверзификацијата и поврзаноста (корелацијата) помеѓу одделните ризици.

14. Банката ги прикажува вкупниот интерен капитал за покривање на ризиците, начинот на кој се добива неговата вредност, како и основните карактеристики и елементи на ПИК во Извештајот за процесот на утврдување на интерниот капитал, којшто е составен дел на овој анекс.

Покрај Извештајот од ставот 1 од оваа точка, банката може да достави до Народната банка и каква било друга документација, доколку смета дека таа е значајна за соодветна оценка на ПИК од страна на Народната банка.

5. Споредба на износот на сопствените средства и вкупниот интерен капитал

15. Банката треба да ги идентификува и да ги образложи сите разлики помеѓу износот на регулаторниот капитал и вкупниот интерен капитал.

16. Доколку износот на вкупниот интерен капитал е поголем од износот на регулаторниот капитал, банката треба да ги утврди тековните и идните потреби за сопствени средства.

Доколку тековниот износ на сопствените средства е понизок, еднаков или малку повисок од износот на вкупниот интерен капитал, банката е должна да преземе активности за достигнување и одржување на потребното ниво на сопствени средства и да изработи капитален план којшто треба да се однесува најмалку на период од следните три години. Капиталниот план треба да ги содржи активностите коишто ќе ги преземе банката заради достигнување и/или одржување на потребното ниво на сопствени средства (пр. докапитализација, промена во политиката за исплата на дивиденди, промени во структурата на активата и слично).

17. Утврдениот вкупен интерен капитал за покривање на ризиците, тековните и идните потреби за сопствени средства, како и сите останати резултати од спроведувањето на ПИК треба да бидат соодветно вклучени во развојниот план и деловната политика на банката.

6. Управување со ризиците како дел од ПИК

18. ПИК претставува составна компонента на системот за управување со ризиците и треба да овозможи негово унапредување и зајакнување. Од тој аспект, тој треба да ги следи правилата и барањата содржани во оваа одлука.

19. Банката треба да ги користи резултатите од ПИК најмалку во следниве процеси:

- дефинирање и следење на спроведувањето на стратегијата и политиката/политиките за управување со ризиците;
- дефинирање и унапредување на организациската поставеност на управувањето со ризиците;
- дефинирање на прифатливото ниво на ризик;
- планирање и
- донесување значајни деловни одлуки (пр. при воведување нов производ и/или активност, влез на нови пазари итн.).

20. Во рамките на надлежноста за одобрување, следење и оценка на стратегијата за управување со ризиците, Надзорниот одбор на банката:

- го одобрува општиот пристап при ПИК и ја следи неговата примена,
- се грижи за соодветна промена на воспоставениот ПИК во случај на значајни промени во стратегијата за управување со ризиците, профилот на ризичност и видот и обемот на активности на банката и нејзиното надворешното опкружување, како и промени заради исполнување на барањата предвидени со оваа одлука,
- ги одобрува и го следи спроведувањето на капиталните планови,
- се грижи резултатите од ПИК, пред сè утврдените тековни или идни потреби на сопствени средства, да бидат вклучени во развојниот план и деловната политика на банката.

21. Во рамките на надлежностите за воспоставување и спроведување на стратегијата за управување со ризиците и за редовна оценка на системот за управување со ризиците, Одборот за управување со ризиците на банката:

- го воспоставува и го следи ПИК и презема активности за негово унапредување,
- ги следи резултати од ПИК и нивното влијание врз потребниот износ на сопствени средства,
- дава препораки до Надзорниот одбор за покривање на тековните и идните потреби на сопствени средства,
- ја оценува соодветноста на пристапот што се користи за мерење или оценка на ризиците и утврдувањето на вкупниот интересен капитал за покривање на ризиците и дава препораки за негово унапредување/ревидирање,
- се грижи за соодветна вклученост на ПИК и на неговите резултати во системот за управување со ризиците.

22. Во рамките на надлежноста за спроведување на ПИК, Управниот одбор на банката:

- обезбедува услови да бидат опфатени сите ризици на кои е или може да биде изложена банката,
- ги дефинира критериумите за идентификување на материјалните ризици,
- го дефинира пристапот што се користи за мерење или оценка на ризиците и утврдувањето на вкупниот интересен капитал за покривање на ризиците,
- ги изработува и ги спроведува капиталните планови,
- ги одобрува и ги спроведува сите интерни акти коишто се однесуваат на спроведувањето на ПИК,
- ги идентификува организациските единици и/или лицата одговорни за спроведување на одделните компоненти на ПИК, особено на единиците/лицата одговорни за утврдување на интерниот капитал за покривање на поединечните ризици и на вкупниот интересен капитал,

- обезбедува услови сите вработени во банката коишто се вклучени во ПИК да го разбираат и да го применуваат на единствен начин,

- обезбедува документираност на процесот.

23. Информативниот систем (системот за известување) на банката треба да обезбеди изработка на извештаи коишто ќе овозможат соодветно и навремено известување за воспоставениот ПИК на органите на банката, на Народната банка и на останатите заинтересирани страни (пр. надворешниот ревизор, матичното лице, доколку банката е член на банкарска група во Република Македонија или во странство, на супервизорскиот орган надлежен за супервизија на матичното лице на банката и слично).

Извештаите за ПИК треба да ги содржат најмалку следниве информации и податоци:

- 1) опис на пристапите користени за утврдување на интерниот капитал и на разликите во однос на пристапите пропишани со методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот;
- 2) опис на стрес-тестирањето коешто банката го има предвид при ПИК и опис на неговите резултати;
- 3) износ на интерниот капитал за покривање на поединечен ризик и на вкупниот интересен капитал и на тековните и идните потреби на сопствени средства;
- 4) преземени активности за достигнување/одржување на потребното ниво на сопствени средства.

Банката треба да ги определи организациските единици или лицата одговорни за изработка и доставување на дефинираните извештаи, како и да ја дефинира фреквенцијата на изработка и доставување на извештаите до соодветните органи/лица (надворешни или внатрешни).

Покрај преземањето соодветни мерки, извештаите треба да се користат и за унапредување на постојниот ПИК, како и за развој и унапредување на постојните политики, интерни акти, правила и практики на банката.

24. Надзорниот одбор на банката е должен да го вклучи ПИК во воспоставениот систем на внатрешна контрола и ревизија.

Службата за внатрешна ревизија е должна, на редовна основа, да врши ревизија на ПИК, неговото спроведување, како и на спроведувањето на мерките преземени врз основа на резултатите на ПИК.

Извештај за процесот на утврдување на интерниот капитал

1. Општи податоци

Име и седиште на банката	
Период на кој се однесува Извештајот	1.1. до 31.12.
Лице за контакт	
Телефон и електронска пошта	
Организациска единица	
Член/членови на Управниот одбор надлежен/надлежни за изработката на Извештајот*	
Потпис/и*	

*Доколку е потребно, може да се додаваат редови.

2. Идентификување на материјалните ризици

2.1. Листа на ризици на кои е или може да биде изложена банката

Ризик	Дефиниција на ризикот	Образложение зошто ризикот не е значаен	Третман во ПИК	
			Мерлив (ДА/НЕ)	Немерлив (ДА/НЕ)
Нематеријални ризици				
Материјални ризици				

(се наведуваат интерните акти на банката со кои се определува начинот на идентификување на материјалните ризици)

3. Мерење или оценка на материјалните ризици и утврдување на интерниот капитал за покривање поединечен ризик

3.1. Мерење на ризиците

Ризик	Пристап	
	Регулаторен пристап (РП)	Интерен пристап (ИП)
1	2	3
Ризици коишто се опфатени со методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот*		
Кредитен ризик		
Оперативен ризик**		
Валутен ризик		
Пазарен ризик		
Ризици коишто не се целосно опфатени со методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот***		
Ризици коишто воопшто не се опфатени со методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот***		
Ризици од надворешното опкружување***		

* Се пополнува онаа колона којашто му одговара на пристапот што го користи банката, при што во соодветната колона се внесува кратенката за пристапот што се користи: РП или ИП. Пример: доколку банката користи интерен пристап, во последната колона внесува ИП.

Доколку банката користи интерен пристап за мерење на ризиците којшто им одговара на барањата за користење напредни пристапи за мерење на кредитниот, оперативниот или пазарниот ризик дефинирани во Базелската капитална спогодба (Базел II), во последната колона внесува: ИПИРБ.

** Доколку банката за потребите на методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот користи пристап на базичен индикатор, а за потребите на утврдувањето на интерниот капитал за покривање на оперативниот ризик користи стандардизиран пристап, ја пополнува третата колона и внесува: ИПСП. Доколку банката користи различни пристапи за мерење на одделните ризици коишто се дел од оперативниот ризик (пр. ризик од несоодветност на информациските системи, ризик од перење пари, правен ризик и слично), додава дополнителни редови под редот за оперативниот ризик за секој одделен ризик.

*** За сите останати ризици, банката ја пополнува само последната колона. За ризиците чиешто мерење е предвидено со друг подзаконски акт на Народната банка (пр. ризик од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности), банката назначува дали го користи пропишаниот пристап или друг интерен пристап (доколку банката го користи пропишаниот пристап, во третата колона внесува: ИПРП).

3.2. Опис на интерните пристапи за мерење на ризиците

Ризик	Опис на пристапот

Во оваа табела се вклучуваат ризиците коишто банката ги мери со користење на интерниот пристап (трета колона од табелата 3.1). За секој ризик одделно, банката задолжително ги внесува следниве податоци и информации:

- дали станува збор за квантитативен или квалитативен пристап за мерење/оценка на ризиците или пристапот претставува комбинација на квантитативни и квалитативни фактори,
- опис на претпоставките на кои се заснова пристапот,
- опис на статистичките/математичките параметри на кои се заснова пристапот (доколку се користат модели за мерење на ризикот),
- разлики со регулаторниот пристап (за ризиците коишто се опфатени со методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот и за ризиците чиешто мерење е предвидено со друг подзаконски акт на Народната банка),
- начинот и фреквенцијата на тестирање на пристапот и на неговите резултати и организациската единица или надворешното лице задолжени за вршење на тестирањето (доколку тестирањето го врши надворешно лице се наведуваат основните податоци за лицето, неговото искуство во користењето/тестирањето модели, причината поради која банката го избрала тоа лице, периодот за кој е склучен договор за вршење тестирање од страна на надворешното лице и слично),
- интерниот акт или интерните акти со кои е пропишан пристапот за мерење на ризикот.

3.3. Опис на стрес-тестирањето коешто се има предвид при ПИК

Ризик	Износ на интересен капитал заради стрес-тестирањето (во 000 денари)	Опис на спроведеното стрес-тестирање (претпоставки и постапка)

Во оваа табела се прикажуваат сите стрес-тестирања извршени од страна на банката коишто се имаат предвид при ПИК, без разлика дали банката утврдила повисок износ на интересен капитал за покривање поединечен ризик заради стрес-тестирањето, или не.

Во последната колона се дава опис на претпоставките, симулациите или сценаријата и постапката на извршеното стрес-тестирање за секој одделен ризик.

Доколку стрес-тестирањето претпоставува комбинација на повеќе симулации/сценарија со кои се опфатени повеќе ризици, а банката може да го подели потребниот износ на интересен капитал по одделни ризици, тогаш ги пополнува редовите за сите ризици опфатени со стрес-тестирањето (во последната

колона се внесува исто објаснување за сите ризици вклучени во стрес-тестирањето). Доколку банката не може да го подели потребниот износ на интерен капитал по одделни ризици, тогаш се пополнува редот за ризикот за кој е утврдено дека тоа стрес-тестирање има најголемо влијание. Притоа, во последната колона банката задолжително ги наведува сите останати ризици коишто биле опфатени со стрес-тестирањето.

4. Утврдување на вкупниот интерен капитал за покривање на ризиците

во 000 денари

Ризик	Регулаторен капитал	Интерен капитал
Ризици коишто се опфатени со методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот		
Кредитен ризик		
Оперативен ризик*		
Валутен ризик		
Пазарен ризик		
Ризици коишто не се целосно опфатени со методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот		
Ризици коишто воопшто не се опфатени со методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот		
Ризици од надворешното опкружување		
Вкупен интерен капитал за покривање на ризиците		

*Доколку банката користи различни пристапи за мерење на одделните ризици коишто се дел од оперативниот ризик (пр. ризик од несоодветност на информациските системи, ризик од перење пари, правен ризик и слично) и врз таа основа утврдила посебен интерен капитал за секој од тие ризици, додава дополнителни редови под редот за оперативниот ризик за секој одделен ризик и го наведува интерниот капитал за секој од ризиците за кои користи посебен пристап.

5. Споредба на сопствените средства и вкупниот интерен капитал за покривање на ризиците

5.1. Состојба на 31.12 во претходната година

во 000 денари

Регулаторен капитал	
Вкупен интерен капитал за покривање на ризиците	
Разлика помеѓу вкупниот интерен капитал и регулаторниот капитал	
Сопствени средства	

5.2. Капитален план

во 000 денари

	Тековна година	Тековна година + 1	Тековна година + 2
Вкупен интерен капитал*			
Тековни и идни потреби за сопствени средства			
Планирана стапка на адекватност на капиталот			
Планирана стапка на основен капитал/актива пондерирана според ризиците			
Активности за достигнување на потребниот износ на сопствени средства:			
емисија на акции			
субординирани инструменти			
хибридни инструменти			
задржување на добивката			
намалување на активата			
...			
(Се дава детален опис на активностите што ќе ги преземе банката за достигнување и/или одржување на тековните и идните потреби од сопствени средства, вклучувајќи и случаи кога банката врши претворање на еден капитален инструмент во друг.)			

*Вкупниот интерен капитал за следните две години (тековна година +1 и +2) претставува предвидување на банката за можниот износ на вкупен интерен капитал имајќи ги предвид резултатите од тековниот ПИК, профилот на ризичност на банката, развојниот план и деловната политика. Доколку капиталниот план на банката се однесува на повеќе од три години, банката додава соодветен број колони (за сите дополнителни години).

6. Управување со ризиците

Организациска структура (се наведуваат органите, организациските единици и лицата вклучени во воспоставувањето и примената на ПИК, заедно со нивните надлежности и линиите на известување во врска со ПИК)
Ажурирање на ПИК (се наведуваат случаите кога се врши ажурирање на ПИК, интерните акти со кои е дефинирано ажурирањето, како влијае промената во развојниот план и деловната политика на банката врз ПИК, кој орган е надлежен за иницирање измени во ПИК)
Документираност на ПИК (се наведуваат сите интерни акти коишто се однесуваат на спроведувањето на ПИК и органите/организацииските единици надлежни за изработка и донесување на тие акти)
Систем на известување (листа на извештаите што се изработуваат за потребите на ПИК, органите/лицата - надворешни и внатрешни, до кои се доставуваат тие извештаи и фреквенцијата на изработка и доставување на извештаите)
Внатрешна и надворешна ревизија (опис на последната оценка на ПИК од страна на Службата за внатрешна ревизија: кога е спроведена, кој бил опфатот и кои се заклучоците и наодите) (опис на последната оценка на ПИК од страна на надворешниот ревизор: кога е спроведена, кој бил опфатот и кои се заклучоците и наодите) (мерки коишто се преземени врз основа на наодите на внатрешната и/или надворешната ревизија и кој е одговорен за преземање и следење на преземените мерки)

Банката дава детален одговор на сите прашања опфатени во табелата."

15. Оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе почне да се применува од 1.1.2013 година.

Банките се должни да се усогласат со одредбите на оваа одлука најдоцна до 1.8.2013 година и да го достават Извештајот за процесот на утврдување на интерниот капитал за периодот 1.1.-31.12.2013 година, најдоцна до 1.9.2013 година.

О. бр. 02-15/XIII-1/2012
20 декември 2012 година
Скопје

Гувернер
и претседавач на Советот
на Народна банка на
Република Македонија,
Димитар Богов, с.р.

3926.

Врз основа на член 47 став 1 алинеја 6, 68 став 2 и 69 став 1 од Законот за Народната банка на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр.158/10 и 123/12) и член 103 став 2 алинеја 2 од Законот за банките („Службен весник на Република Македонија“ бр. 67/07, 90/09 и 67/10), Советот на Народната банка на Република Македонија донесе

ОДЛУКА

ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ НА ОДЛУКАТА ЗА МЕТОДОЛОГИЈА ЗА ЕВИДЕНТИРАЊЕ И ВРЕДНУВАЊЕ НА СМЕТКОВОДСТВЕНИТЕ СТАВКИ И ЗА ПОДГОТОВКА НА ФИНАНСИСКИТЕ ИЗВЕШТАИ

1. Во Одлуката за методологија за евидентирање и вреднување на сметководствените ставки и за подготовка на финансиските извештаи („Службен весник на Република Македонија“ бр.169/10) се вршат измени во Методологијата.

2. Измените на Методологијата се прилог на оваа одлука и се нејзин составен дел.

3. Оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе почне да се применува од 1 јануари 2013 година.

О. бр. 02-15/XIII-2/2012
20 декември 2012 година
Скопје

Гувернер
и претседавач на Советот
на Народна банка на
Република Македонија,
Димитар Богов, с.р.

Прилог

1. Во Методологијата за евидентирање и вреднување на сметководствените ставки и за подготовка на финансиските извештаи, содржината на прилогот се менува и гласи:

„ Содржина

1. Вовед

2. Општи сметководствени принципи

2.1. Основни претпоставки на сметководството и на финансиското известување

2.2. Елементи на финансиските извештаи

2.3. Трансакции во странска валута

2.4. Корекции на претходен период и други сметководствени промени

2.5. Настани по датумот на билансот на состојба

2.6. Пребивање (нетирање)

2.7. Тест на оштетување

3. Средства

3.1. Финансиски средства - основни принципи

3.2. Парични средства и парични еквиваленти

3.3. Финансиски средства евидентирани по објективна вредност преку билансот на успех

3.4. Финансиски средства кои се чуваат до достасување

3.5. Финансиски средства расположливи за продажба

3.6. Кредити и побарувања

3.7. Вложувања во подружници и во придружени друштва и во заедничко дејствување

3.8. Заложени средства

3.9. Преземени средства врз основа на ненаплатени побарувања

3.10. Недвижности и опрема

3.11. Нематеријални средства

3.12. Одложени и тековни даночни средства

3.13. Останата актива

3.14. Нетековни средства кои се чуваат за продажба и група за отуѓување

4. Капитал и обврски

4.1. Финансиски обврски - основни принципи

4.2. Финансиски обврски по објективна вредност преку билансот на успех

4.3. Депозити на банки и други клиенти

4.4. Издадени должнички хартии од вредност

4.5. Обврски по кредити

4.6. Субординирани обврски

4.7. Посебна резерва и резервирања

4.8. Тековни и одложени даночни обврски

4.9. Останати обврски

4.10. Издаден капитал и премија од акции

4.11. Задржана добивка/Акумулирани загуби

4.12. Резерви

4.13. Неконтролирано учество

5. Биланс на успех

5.1. Приходи и расходи од камати

5.2. Приходи и расходи од провизии и надомести

5.3. Нето-приходи од тргување

5.4. Нето-приходи од други финансиски инструменти евидентирани по објективна вредност

5.5. Нето-приходи и расходи од курсни разлики

5.6. Останати приходи од дејноста

5.7. Загуби поради оштетување/Исправка на вредноста на финансиските средства

5.8. Загуба поради оштетување на нефинансиските средства

5.9. Трошоци за вработените

5.10. Амортизација

5.11. Останати расходи од дејноста

5.12. Данок на добивка (тековен и одложен)

6. Други специфични теми

6.1. Плаќања врз основа на акции

6.2. Поврзани страни

6.3. Известување според сегментите

6.4. Наеми

6.5. Заработка по акција

6.6. Обелоденувања на управувањето со ризици

6.7. Потенцијални обврски и потенцијални средства

6.8. Консолидација

6.9. Деловни комбинации

А ПРИЛОЗИ

А.1 Анализа на провизиите и надоместите - разграничување на оние кои се составен дел од приходите/расходите од камата и приходите/расходите од провизии и надомести

A.2 Анализа „чекор по чекор“ за депризување на финансиско средство“

2.Точката 1 се менува и гласи:

„1. Вовед

Со оваа Методологија се пропишува евидентирање-то и вреднувањето на сметководствените ставки и подготвката на финансиските извештаи на банките во Република Македонија. Банките се должни да ги применуваат барањата од оваа Методологија како основа за своите сметководствени политики, за сметководствено-то евидентирање на активностите кои ги извршуваат и за изготвување на финансиските извештаи.

Методологијата за евидентирање и вреднување на сметководствените ставки и за подготовка на финансиските извештаи (во понатамошниот текст „Методологија“) се заснова врз Меѓународните стандарди за финансиско известување („МСФИ“) објавени од Одборот за меѓународни сметководствени стандарди („ОМС“) и врз Толкувањата издадени од Комисијата за толкување на меѓународното финансиско известување („КТМФИ“) на Комитетот за меѓународни сметководствени стандарди („КМС“), важечки за периодите кои започнуваат на или по 1 јануари 2013 година. Сепак, оваа Методологија нема намера да ги опфати сите поединости од важечките МСФИ и КТМФИ. Затоа, кога е потребно, треба да се употребат соодветните МСФИ и КТМФИ, како дополнителен референтен извор за консултации и за понатамошен увид во специфичните детали за одредени прашања.

Текстот во Методологијата е структуриран според моделот на финансиски извештаи за банките, како што е пропишан од НБРМ и е во согласност со МСФИ. Во рамки на Методологијата се опишани критериумите за класифицирање, мерење, признавање и обелоденување за секоја позиција. Како дополнување, за да се овозможи посоодветно прикажување, за секоја позиција се вклучени и соодветните групи или сметки од сметковниот план за банките, како и соодветната белешка од моделот на финансиските извештаи за банките.

При примената на оваа Методологија треба да се имаат предвид и:

- моделот на финансиски извештаи за банките, вклучувајќи ги и белешките кон финансиските извештаи;

- сметковниот план за банките;

- подзаконските акти, пропишани од НБРМ.

Оваа Методологија ќе се користи при изготвувањето на поединечните/неконсолидираните и консолидираните финансиски извештаи.“

3. Во точката 3 потточките 3.1.3., 3.1.4. и 3.1.5. се менуваат и гласат:

„3.1.3. Последователно мерење

Класификацијата определува како ќе се мерат финансиските средства во последователните периоди. Финансиските средства треба да се класифицираат во една од следните категории:

- Парични средства и парични еквиваленти;
- Финансиски средства по објективна вредност преку билансот на успех;
- Финансиски средства кои се чуваат до достасување;
- Финансиски средства расположливи за продажба;

и

- Кредити и побарувања.

За целите на прикажувањето во билансот на состојба, поделбата помеѓу категориите на финансиските средства и соодветните позиции во билансот на состојба е претставена во следната табела:

Категории на финансиски средства (поглавје каде што се обработени)	Содржина/објаснување	Позиција во билансот на состојба
Парични средства и парични еквиваленти (поглавје 3.2)	Парични средства во благајна и на сметката Депозити по видување Краткорочни, високоликвидни вложувања	Парични средства и парични еквиваленти (поглавје 3.2)
Финансиски средства по објективна вредност преку билансот на успех (поглавје 3.3)	Финансиски средства по објективна вредност преку билансот на успех, чувани за тргување Деривати за тргување Деривати за заштита од ризик Вградени деривати Други деривати чувани за управување со ризик Финансиски средства по објективна вредност преку билансот на успех, определени како такви при почетното признавање	Средства за тргување (поглавје 3.3.1.) Дериватни средства чувани за управување со ризик (поглавје 3.3.3) Финансиски средства по објективна вредност преку билансот на успех, определени како такви при почетното признавање (поглавје 3.3.2.)
Финансиски средства кои се чуваат до достасување (поглавје 3.4.)	Должнички хартии од вредност	Вложувања во хартии од вредност
Финансиски средства расположливи за продажба (поглавје 3.5.)	Должнички и сопственички хартии од вредност, кредити и побарувања Неконсолидирани подружници и придружени друштва	Вложувања во хартии од вредност Вложувања во хартии од вредност
Кредити и побарувања (поглавје 3.6.)	Кога должникот е банка Кога должникот е небанкарско лице	Кредити на и побарувања од банки Кредити на и побарувања од други клиенти

МСС 39.46 Генерално, финансиските средства последователно се мерат по објективна вредност или по амортизирана набавна вредност. Следната табела ги прикажува принципите на мерење за одделните категории на финансиски средства и сметководствениот третман на ефектите од последователното мерење:

Категории на финансиски средства	Последователно мерење	Промена во објективна вредност	Тест за оштетување
Парични средства и парични еквиваленти	Амортизирана набавна вредност	Незначајно	ДА
Финансиски средства по објективна вредност преку билансот на успех	Објективна вредност	Биланс на успех	НЕ
Средства кои се чуваат до достасување	Амортизирана набавна вредност	Незначајно	ДА
Средства расположливи за продажба	Објективна вредност	Капитал	ДА
Кредити и побарувања	Амортизирана набавна вредност	Незначајно	ДА

По првичната класификација на финансиското средство, банката:

- не смее да ги прекласифицира дериватните финансиски инструменти од една во друга категорија;
- не смее да ги прекласифицира финансиските инструменти (средства или обврски) класифицирани како финансиски инструменти по објективна вредност преку билансот на успех, определени како такви при почетното признавање;

- може да ги прекласифицира финансиските инструменти (со исклучок на дериватните финансиски инструменти) од категоријата „чувани за тргување“ во категоријата „расположливи за продажба“ или во категоријата „кредити и побарувања“ (види поглавје 3.3. од оваа Методологија);

- може да ги прекласифицира кредитите и побарувањата почетно класифицирани во категоријата „расположливи за продажба“ во категоријата „кредити и побарувања“ (види поглавје 3.5.2 од оваа Методологија);

- може да ги прекласифицира финансиските средства почетно класифицирани во категоријата „расположливи за продажба“ во категоријата „чувани до достасување“ (види поглавје 3.5.2 од оваа Методологија);

- не смее да ги прекласифицира во друга категорија финансиските средства коишто се чуваат до достасување (во спротивно, банката задолжително ќе треба да ги спроведе одредбите од поглавје 3.4.1 од оваа Методологија);

- не смее да ги прекласифицира во други категории кредитите и побарувањата почетно класифицирани во категоријата „кредити и побарувања“.

Принципи на мерење по амортизирана набавна вредност

МСС 39.9 Амортизираната набавна вредност на финансиско средство (или на финансиска обврска, види поглавје 4.1) е износот по кој се мери финансиското средство (или финансиската обврска) земајќи ги предвид:

- износот при почетното признавање;
- намален за отплатите на главницата;
- намален или зголемен за износот на акумулирана амортизација со употреба на методот на ефективна каматна стапка, за секоја разлика помеѓу износот при почетното признавање и износот при достасувањето; и
- намален за исправката на вредноста поради оштетување или ненаплатливост.

МСС 39.АГ6 Мерењето со употреба на методот на ефективна каматна стапка овозможува амортизирање на набавната вредност на финансискиот инструмент и на приходот/расходот од камата во периодот на очекувано достасување на инструментот. Ефективната каматна стапка е еднаква на стапката која ги дисконтира очекуваните идни парични приливи и одливи од инструментот до датумот на крајна достасаност на инструментот или за пократок временски период, доколку е тоа соодветно.

При пресметката на ефективната каматна стапка, банката треба да ги земе предвид:

- сите очекувани идни парични текови (приливи и одливи) за кои е извесно дека ќе настанат согласно со договорните услови (на пример опција за предвременно плаќање и провизии и надомести за предвременно плаќање). Кога очекуваните идни парични текови не може веродостојно да се одредат, ќе се користат паричните текови до крајната достасаност на финансискиот инструмент, согласно со договорот;
- сите платени и/или наплатени провизии и надомести кои претставуваат составен дел од ефективната камата на финансискиот инструмент;
- трансакциските трошоци што се директно поврзани со трансакцијата; и
- премиите и/или дисконтите одобрени на финансискиот инструмент.

При пресметувањето на ефективната каматна стапка, банката нема да ја земе предвид исправката на вредноста (загубите поради оштетување) на финансискиот инструмент.

Провизиите и надоместите кои претставуваат составен дел од ефективната камата на финансискиот инструмент, трансакциските трошоци што се директно поврзани со трансакцијата и премиите и/или дисконтите одобрени на финансискиот инструмент се смета дека се директно поврзани со одобрувањето на финансискиот инструмент. Поради тоа, тие не се признаваат во целост како приходи или расходи во билансот на успех на банката во моментот на одобрување на финансискиот инструмент, туку претставуваат корекција на каматната стапка на финансискиот инструмент и соодветно се разграничуваат и се признаваат во билансот на успех, во периодот на достасување на финансискиот инструмент.

Банката треба да изврши суштинска анализа на провизиите и надоместите поврзани со кредитните производи и да определи дали тие претставуваат составен дел од ефективната камата на кредитот, или пак претставуваат надомест за услуга извршена од банката. Притоа, доколку надоместот е директно поврзан со одобрувањето на кредитот или пак претставува надомест којшто се наплатува на редовна основа, во истиот момент со задолжувањето и наплатата на редовната договорна камата, до крајното достасување на кредитот, тој претставува составен дел од ефективната камата; а доколку надоместот претставува компензација за друга услуга, освен одобрување на кредитот, извршена од банката, тој претставува приход од провизии и надомести. Следствено, провизиите и надоместите банката соодветно ќе ги евидентира како акумулирана амортизација на кредитот и како приход од камата, или пак, како побарување и приход од провизии и надомести.

Примери за провизии и надомести кои претставуваат составен дел од ефективната камата на финансискиот инструмент се:

- надомест за оценка на финансиската состојба на клиентот;
- надомест за посредување при договарање на условите на финансискиот инструмент;
- надомест за поднесување барање и обработка на барањето за одобрување кредит;
- надомест за повлекување на средствата по финансискиот инструмент;
- редовен месечен надомест за управување со кредитот до крајното достасување на кредитот, којшто се задолжува и се наплатува во истиот момент со задолжувањето и наплатата на редовната договорна камата; и слично.

За разграничувањето на провизиите и надоместите на оние кои се составен дел од ефективната камата и на оние кои претставуваат приходи од провизии и надомести, види Прилог А.1.

Примери за трансакциски трошоци што се директно поврзани со трансакцијата се:

- провизии и надомести платени на продажни агенти, советници, брокери, дилери и други;
- надомест платен на регулаторни тела;
- платени даноци и царини за финансискиот инструмент; и слично.

Доколку, во текот на животниот век на финансискиот инструмент настанат значителни промени во очекуваните парични текови (освен исправката на вредноста), во насока на промена на периодот и/или износот на претплати, тогаш сметководствената вредност на побарувањето (поточно, соодветната сметка за акумулирана амортизација) треба да се коригира/усогласи со истовремено признавање приход или расход во билансот на успех. Износот којшто треба да се коригира се пресметува како разлика помеѓу првичниот амортизациски план и новите очекувани парични текови, дисконтирани со примена на првичната ефективна каматна стапка.

По исклучок, во случаите на предвремена отплата блиску до договорниот рок на отплата и/или незначителни/ситни износи на претплата, банката не треба да прави нова пресметка на ефективната каматна стапка, односно на разграничувањето на акумулираната амортизација, бидејќи тие промени се незначителни. Во првиот случај (предвремена отплата блиску до крајниот рок на достасување), банката може во целост да го приходува целиот преостанат износ на акумулирана амортизација на датумот на предвремената отплата. Во вториот случај (незначителни износи на претплата), банката треба да продолжи со разграничување на акумулираната амортизација согласно со првично утврдениот амортизационски план.

Принципи на мерење по објективна вредност

МСФИ 13.15 Мерењето по објективна вредност претпоставува дека средството или обврската се разменуваат помеѓу пазарните учесници, во вообичаена трансакција, според тековните пазарни услови на датумот на мерење.

Објективната вредност се утврдува на различни начини, во зависност од тоа дали средството или обврската се тргува на активен пазар или не се тргува.

Активен пазар: Објавена цена

МСФИ 13 Активен пазар е пазарот на кој се вршат трансакции со средството или обврската со доволна фреквенција и обем, за да обезбедат ценовна информација за средството или обврската.

МСФИ 13.24 Соодветната котирана пазарна цена за средството или обврската е онаа што е во рамките на распонот помеѓу куповната и продажната цена, а којашто најдобро ја претставува објективната вредност во соодветните услови. Вообичаено се употребува тековната: куповна цена за средството коешто се чува или за обврската којашто треба да се издаде, односно продажна/понудена цена за средството коешто ќе биде стекнато или за обврската којашто се чува; просечната пазарна цена или друга цена согласно со вообичаената, прифатена пазарна практика.

Непостоење на активен пазар: Техники за вреднување

Доколку не постои активен пазар за финансиското средство или обврска, банката, за да ја одреди објективната вредност на средството или обврската, применува техники на вреднување за коишто има најмногу расположливи податоци, давајќи им предност на податоците коишто можат да се потврдат на пазарот.

Вообичаени техники на вреднување се: пазарен пристап (се користат котирали цени или други релевантни информации од пазарни трансакции со исти или слични средства или обврски), трошочен пристап (познат и како тековен трошок на замена, го претставува износот којшто би бил потребен за замена на постојното средство) и приходен пристап (дисконтирана вредност на тековните пазарни очекувања за идните износи (парични приливи или приходи и расходи) од средството или обврската).

При примената на техниките за вреднување, банката:

- користи информации за постигнатите цени на скорешни (од последните 6 месеци), нормални, комерцијални трансакции за истиот финансиски инструмент помеѓу запознаени, доброволни странки (ако се достапни);

- ако нема информација за постигнатите цени од скорешните трансакции за истиот финансиски инструмент, тогаш за утврдување на објективната вредност треба да се примени тековната пазарна цена на друг

инструмент, кој е во суштина ист (во смисла на тоа дека е со иста валута и со ист или сличен рок на достасување);

- ако не може да се добие информација за објективната вредност на финансискиот инструмент од пазарите, тогаш за одредување на објективната вредност на финансискиот инструмент се употребуваат податоци коишто не можат да се потврдат на пазарите.

Техниките за вреднување треба да ги опфатат сите фактори кои учесниците на пазарот ги земаат предвид при определување на цената и треба да се доследни на усвоените економски методологии за определување на цената на финансиските инструменти.

Банката може да ја смени или да направи промена на техниката за вреднување на финансискиот инструмент, ако таквата промена е поради развој на нови пазари, достапност на нови информации, промена на пазарните услови или подобрување на техниката за вреднување и ако дава посоодветна објективна вредност на финансискиот инструмент. Корекциите поради промена на техниката за вреднување претставуваат промена на сметководствените оценки, во согласност со МСС 8 и поглавјето 2.4.2 од оваа Методологија.

Анализата на дисконтираните парични текови е важна и често применувана техника за определување на објективната вредност на многу средства и обврски. Еден од најважните фактори при примената на оваа техника е определувањето соодветна дисконтна стапка.

Дисконтната стапка треба да ги опфати неизвесностите и ризиците од проценката на паричните текови што се поврзани со одредено средство или обврска, како и променливоста на тие ризици и неизвесности.

Соодветна дисконтна стапка може да се определи на следниот начин:

- стапка врз основа на тековниот пазарен принос на инструментот или на инструмент со слични карактеристики;

- повикување на стапка ослободена од ризик, коригирана за соодветниот ризик на средството. При определувањето на дисконтната стапка и двата фактора треба да се земат предвид поодделно. Каматната стапка што е ослободена од ризик, нормално, се темели врз државни обврзници со споредливи карактеристики (валута и достасување) на средствата или обврските за кои дисконтната стапка ќе се применува. Премијата за ризикот на средството е еднаква на износот којшто пазарните учесници би го побарале како надомест за неизвесноста на идните парични текови од средството.

Непостоење на активен пазар: Сопственички инструменти

Објективната вредност на сопственичките инструменти кои немаат тргувана цена на активен пазар и дериватите што се поврзани со нив и коишто мора да се намираат со испорака на вакви некотирали сопственички инструменти е реално измерлива, доколку: (i) променливоста во опсегот на проценките на објективна вредност за тој инструмент е незначителна, или (ii) веројатноста за различните проценки во опсегот може да се определи и да се употреби во проценката на објективната вредност.

Доколку објективната вредност не може да се измери реално, сопственичките инструменти кои немаат тргувана цена на активен пазар и дериватите што се поврзани со нив и коишто мора да се намираат со испорака на вакви некотирали сопственички инструменти треба да се мерат по нивната набавна вредност.

3.1.4. Оштетување/Исправка на вредноста на финансиските средства

Ова поглавје го опишува оштетувањето/исправката на вредноста на финансиските средства. Општите правила за оштетување на средствата се опишани во поглавје 2.7 од оваа Методологија.

МСС 39.58 Банката треба, на редовна основа, да проценува дали постојат објективни докази за оштетување на финансиското средство или на група финансиски средства.

Начинот на вршење и утврдување на исправката на вредноста (оштетувањето) на активните билансни позиции на банката е подетално регулирано во Одлуката за управување со кредитниот ризик, пропишана од НБРМ.

Финансиско средство е оштетено доколку неговата сметководствена вредност е поголема од неговиот проценет надоместлив износ. Доколку постои каков било доказ за тоа, банката треба да го процени надоместливиот износ на тоа средство или на групата средства и да признае исправка на вредноста (загуба поради оштетување).

Објективниот доказ дека дадено финансиско средство или група средства се оштетени или ненаплатливи вклучува информации за средството во врска со:

- начајна финансиска потешкотија на издавачот на финансискиот инструмент или должникот;

- фактичко прекршување на договорот, како што е неплаќање или доцнење на плаќањата по камата или главница;

- давање олеснување на должникот од страна на доверителот, поради финансиски потешкотии на должникот, а коишто доверителот инаку не би ги дал на други;

- голема веројатност дека должникот ќе влезе во стечајна постапка или во друг вид на финансиска реорганизација;

- исчезнување на активен пазар за финансиското средство поради финансиски потешкотии; или

- податоци кои укажуваат на тоа дека постои мерливо намалување во проценетите идни парични текови од група финансиски средства, од почетното признавање на овие средства, иако намалувањето не може индивидуално да се поврзе со финансиското средство, вклучувајќи:

- а) негативни промени во платежната способност на должникот (на пример зголемен број на задоцнети плаќања или зголемен број на должници по кредитни картички кои го достигнале нивното максимално дозволено пречекорување и кои го плаќаат минималниот месечен износ); или

- б) национални или локални економски услови кои се во сооднос со оштетувањето на средствата (на пример: зголемување во стапката на невработеност во географската област на должникот, намалување на цените на имотот во соодветната област, а кој служи како обезбедување, намалување на цената на нафтата за кредити на нафтени производители или негативни промени во индустриските услови кои влијаат на должниците).

За сопственичките инструменти, значителното и/или продолженото намалување на објективната вредност под нивната набавна вредност е објективен доказ за оштетување. Во рамките на оваа Методологија, како продолжено намалување се смета она кое трае подолго од 9 месеци, а како значително намалување ако објективната вредност е пониска од 70% од набавната вредност. Меѓутоа, падот на објективната вредност не е единствениот показател за оштетување за сопственичките инструменти, односно банката треба да ги има предвид сите елементи и показатели при оценка на оштетувањето на вложувањата во сопственички хартии од вредност. Банката може да предвиди показатели за оштетување на вложувањата во сопственички хартии од вредност, пократки од 9 месеци и пониски од 70% или комбинација од овие два или други показатели.

Кога исправката на вредноста за вложување во сопственички хартии од вредност еднаш ќе се утврди, тогаш понатаму падот на објективната вредност треба

да се мери од почетната набавна вредност на вложувањето (не од сегашната сметководствена вредност, намалена за исправката на вредноста) и од почетниот датум од кога банката го има вложувањето (не од датумот на последното утврдување на исправката на вредноста). Ова значи дека кога банката ќе утврди дека намалувањето на објективната вредност претставува оштетување, потоа секое понатамошно намалување на објективната вредност е оштетување без разлика на големината и периодот на пад на објективната вредност.

Во случај на пораст на објективната вредност, банката не смее да врши ослободување на исправката на вредноста за вложувањата во сопственички хартии од вредност расположливи за продажба. Така, секое понатамошно зголемување на објективната вредност на вложувањето во сопственички хартии од вредност за кои банката има утврдено исправка на вредноста, банката сметководствено ќе го евидентира како зголемување на објективната вредност на соодветните сметки за промени во објективната вредност и ревалоризациски резерви.

Исправката на вредноста (оштетувањето) може да се мери и да се признае:

- на поединечна основа за финансиски средства кои се поединечно значајни ставки/изложености;

- на групна основа за „портфолио на кредити“; или

- на групна основа за група слични финансиски средства за кои поединечна исправка на вредноста не може да се определи или не била определена.

Поединечна исправка на вредноста

Финансиски средства кои се евидентираат по амортизирана набавна вредност

МСС 39.63 По амортизирана набавна вредност се евидентираат кредитите и побарувањата и финансиските средства кои се чуваат до достасување.

Износот на исправката на вредноста - загубата поради оштетување, е еднаков на разликата помеѓу сметководствената вредност на средството и сегашната вредност на очекуваните идни парични текови (исклучувајќи ги идните загуби кои не се случиле), дисконтирани со првобитната ефективна каматна стапка на инструментот (надоместлив износ).

За потребите на дисконтирањето на очекуваните идни парични текови се употребува ефективна каматна стапка изразена на годишна основа.

Доколку поради финансиски потешкотии на клиентот, банката одобри измена на условите на кредитирање, во поглед на висината на каматата и периодите на отплата на обврските на клиентот, за дисконтирање на очекуваните идни парични текови се употребува ефективната каматна стапка, што била важечка пред измените на условите на кредитирање.

За дисконтирање на очекуваните идни парични текови од побарувања со променлива каматна стапка, банката ќе ја примени ефективната каматна стапка, согласно со договорот, што е важечка на денот на утврдувањето на сегашната вредност на очекуваните парични текови. Во овие случаи, ефективната каматна стапка се пресметува за целиот период на важност на договорот (не само преостанатиот период до достасување), со примена на каматната стапка, што е важечка на денот на утврдувањето на сегашната вредност на очекуваните парични текови.

Сметководствената вредност на средството треба да биде намалена до неговиот проценет надоместлив износ, преку користење сметка за исправка на вредноста во рамки на соодветното средство. Износот на загубата треба да биде вклучен во билансот на успех во позицијата „Исправка на вредноста (загуби поради оштетување) на финансиските средства, на нето-основа“.

Доколку причините за оштетување исчезнат, претходно признаениот износ на исправка на вредноста (загуба поради оштетување) треба да се ослободи/анулира преку коригирање на сметката за исправката на вредноста во рамки на соодветното средство. Ослободувањето на исправката на вредноста не треба да резултира во сметководствена вредност на финансиското средство која го надминува износот, кој инаку би ја претставувал амортизираната набавна вредност на средството, доколку не било признаено оштетување. Износот на ослободувањето треба да биде вклучен во билансот на успех во позицијата „Исправка на вредноста (загуби поради оштетување) на финансиските средства, на нето-основа“.

Банката сметководствено го евидентира утврдениот износ на дополнителна или ослободена исправка на вредноста за одделно побарување во билансот на успех, на соодветната сметка за исправка на вредноста (загуби поради оштетување) на побарувањата и на соодветната сметка за исправка на вредноста (оштетување на средствата) во рамки на сметките за активни билансни побарувања.

Финансиски средства коишто се евидентираат по набавна вредност

МСС 39.66 Исправката на вредноста (загуба поради оштетување) на некотираните сопственички инструменти (или на деривати поврзани со нив), кои не се евидентирани по објективна вредност бидејќи таа не може реално да се измери, се мери како разлика помеѓу сметководствената вредност на финансиското средство и сегашната вредност на проценетите идни парични текови, дисконтирани со тековната пазарна стапка на поврат за слични финансиски средства.

Сметководствената вредност на средството треба да се намали до проценетиот надоместлив износ, преку коригирање на сметката за исправка на вредноста во рамки на соодветното средство. Износот на загубата треба да биде вклучен во билансот на успех во позицијата „Исправка на вредноста (загуби поради оштетување) на финансиските средства, на нето-основа“.

Исправката на вредноста/загуба поради оштетување на некотираните сопственички инструменти последователно не може да се анулира/ослободи.

Финансиски средства расположливи за продажба

МСС 39.67 Кога намалувањето на објективната вредност за финансиските средства расположливи за продажба било признаено директно во ревалоризациските резерви и кога постои објективен доказ дека средството е оштетено, тогаш кумулативната загуба (разликата помеѓу почетната набавна вредност и тековната објективна вредност на средството), којашто била признаена директно во ревалоризациските резерви, треба да се отстрани од ревалоризациските резерви и да се признае во билансот на успех во позицијата „Исправка на вредноста (загуби поради оштетување) на финансиските средства, на нето-основа“, и покрај тоа што финансиското средство не се депризнава.

Банката сметководствено го евидентира утврдениот износ на исправка на вредноста за вложувањата во хартии од вредност расположливи за продажба, на следниов начин:

- ќе ја прекнижи состојбата на соодветната сметка во рамки на ревалоризациските резерви од резервите и ќе ја евидентира во билансот на успех на соодветна сметка за исправка на вредноста на средствата расположливи за продажба;

- ќе ја прекнижи состојбата од соодветната сметка за промени во објективната вредност на соодветната сметка за исправка на вредноста во рамки на сметките за вложувања во хартии од вредност расположливи за продажба;

- ќе ги евидентира сите дополнителни износи на исправка на вредноста во билансот на успех на соодветна сметка за исправка на вредноста на средствата расположливи за продажба и на соодветната сметка за исправка на вредноста во рамки на сметките за вложувања во хартии од вредност расположливи за продажба.

Исправката на вредноста (загубата поради оштетување), признаена во билансот на успех за сопственичките инструменти класифицирани како расположливи за продажба, последователно не може да се ослободи/анулира преку билансот на успех.

Доколку, во последователниот период, објективната вредност на должничкиот инструмент класифициран како расположлив за продажба, се зголеми и зголемувањето може објективно да се поврзе со некој настан кој се случил откако исправката на вредноста (загубата поради оштетување) била признаена во билансот на успех, исправката на вредноста треба да се ослободи/анулира. Притоа, износот на ослободување ќе биде вклучен во билансот на успех во позицијата „Исправка на вредноста (загуби поради оштетување) на финансиските средства, на нето-основа“. Останатиот износ, до новата објективна вредност (ако има), претставува зголемување на објективната вредност на средството и се признава во ревалоризациските резерви.

Исправка на вредноста (загуба поради оштетување) на групна основа

МСС 39.АГ84-92Износот на загуби поради оштетување кои не се специфично идентификувани, но за кои искуството покажува дека постојат во портфолиото на кредити и побарувања, исто така се признава како трошок и се одзема од вкупната сметководствена вредност на кредитите и побарувањата преку користење сметка за групна исправка на вредноста.

Финансиските средства треба да се групираат врз основа на слични кредитни карактеристики кои ја покажуваат платежната способност на должникот за отплата на достасаните износи. Идните парични текови на групата се проценуваат врз основа на минато (историско) искуство за загуби за средства со кредитни карактеристики што се слични на оние во групата заснована на принципот на настанати загуби (не на очекувани загуби). Проценките во промените на идните парични текови ги одразуваат и се директно поврзани со промените во соодветните видливи податоци од период во период (се земаат предвид само настанатите, не и очекуваните загуби).

Методологијата и претпоставките употребени за проценување на идните парични текови се предмет на редовно тестирање, со цел да се потврди моделот да се намалат разликите помеѓу проценетите и реално настанатите загуби.

Кога некое средство, првично проценето на групна основа, се смета за поединечно оштетено, треба да се тргне од групата.

Начинот на утврдување на исправката на вредноста за портфолио на кредити и за група слични финансиски инструменти е пропишано во Одлуката за управување со кредитниот ризик.

Банката сметководствено го евидентира утврдениот износ на дополнителна или ослободена исправка на вредноста за изложеностите од портфолиото на кредити во билансот на успех, на сметката за групна исправка на вредноста за портфолиото на кредити и на сметката од пасивата за групна исправка на вредноста за портфолиото на кредити.

Банката сметководствено го евидентира утврдениот износ на дополнителна или ослободена исправка на вредноста за група слични финансиски инструменти во билансот на успех, на сметката за групна исправка на вредноста за поединечно значајни изложености коишто не се оштетени на поединечна основа и на сметката од

пасивата за групна исправка на вредноста за поединечно значајни изложености коишто не се оштетени на поединечна основа.

3.1.5. Депризнавање

МСС 39.17 Банката треба да го депризнае финансиското средство кога договорните права на паричните текови од финансиското средство се истечени или кога финансиското средство е пренесено и преносот се квалификува за депризнавање.

Банката треба да употреби метод „чекор по чекор“ за да определи дали се исполнети критериумите за депризнавање (види Прилог А2).

МСФИ7.42Ц Банката има „продолжено влијание“ (continuing involvement) во пренесените финансиски средства доколку задржи каков било дел од договорните права или обврски на пренесените финансиски средства или пак доколку добие нови договорни права или обврски поврзани со пренесените финансиски средства. Следниве случаи не претставуваат „продолжено влијание“: термински договори (форвард), опции и слични договори за откуп на пренесените финансиски средства каде што договорната откупна цена е еднаква на објективната вредност на пренесените финансиски средства; случаи каде што банката го задржува правото на парични приливи од пренесеното финансиско средство, но истовремено презема договорна обврска за исплата на приливите на другата договорна страна.

МСФИ7.42Е-Г За пренесените финансиски средства коишто во целост се депризнаваат, но во коишто банката има „продолжено влијание“, банката треба во соодветната белешка за пренесените финансиски средства да обелодени:

- сметководствената вредност и објективната вредност на средствата и обврските коишто го претставуваат „продолженото влијание“ на банката во депризнаените финансиски средства;
- максималниот износ на изложеност на ризик од загуба од „продолженото влијание“;
- износот и рочната структура на недисконтираните парични одливи коишто би биле потребни за повторен откуп на депризнаените финансиски средства или за плаќање на другата договорна страна; и
- добивките или загубите признаени на денот на преносот, како и признаените добивки и/или загуби од „продолженото влијание“.

МСФИ 7.42Д За пренесените финансиски средства коишто банката не ги депризнава во целост (на пример: репо-договори, трансфер на средства во друштво за посебна намена консолидирано од банката, факторинг и форфетирање и слично), банката треба во соодветната белешка за пренесените финансиски средства да обелодени:

- опис на пренесените финансиски средства и на ризиците на коишто е изложена;
- опис на врската помеѓу пренесените средства и поврзаните обврски;
- опис на ограничувањата за користење на пренесените средства (ако има); и
- објективната вредност на пренесените средства и на поврзаните обврски, само доколку другата договорна страна има право на поврат на пренесените средства.“

4. Во точката 3 потточката 3.6.3. се менува и гласи:

„3.6.3. Мерење

Види МСС 39

Почетно мерење

Кредитите и побарувањата почетно се мерат по нивната објективна вредност, зголемена за трансакциските трошоци коишто се директно поврзани со стекнувањето или издавањето на финансиското средство.

Последователно мерење

МСС 39.56 Кредитите и побарувањата треба да се мерат по амортизирана набавна вредност со употреба на методот на ефективна каматна стапка (види поглавје 3.1.3).

Исправка на вредноста/оштетување

Исправката на вредноста/оштетувањето на кредитите и побарувањата ги следи општите барања за оштетување на финансиските средства (види поглавје 3.1.4). Исправката на вредноста (оштетувањето) на активните билансни позиции на банката е подетално регулирана во Одлуката за управување со кредитниот ризик, пропишана од НБРМ.

Сите кредити и побарувања мора да се оценуваат за оштетување на редовна основа. Кредитите и побарувањата коишто се поединечно значајни треба да се оценуваат поединечно. Кога кредитите и побарувањата не се оценети како оштетени на поединечна основа, или доколку се поединечно нематеријални (портфолио на кредити), се групираат во хомогени портфолија и се оценуваат за оштетување на групна основа.

Мерење на оштетувањето

За мерење на оштетувањето на кредитите и побарувањата, како дисконтна стапка се употребува првобитната ефективна каматна стапка утврдена согласно со договорот, бидејќи дисконтирањето со тековна пазарна каматна стапка би наметнало последователно мерење на кредитите според објективната вредност. Целта на ова барање е да се признаат загуби како резултат на намалување на очекуваните идни парични текови кои произлегуваат од настан што се случил по почетното признавање, а не да се признаат промени во вредноста на средството поради промени на пазарните каматни стапки.

За кредитите или побарувањата со променлива каматна стапка, дисконтната стапка за мерење на загуба поради оштетување/исправка на вредноста, е ефективната каматна стапка, одредена согласно со договорот.

Доколку банката има обезбедување за кредитите и за побарувањата, сегашната вредност на проценетите идни парични текови ги вклучува паричните текови кои можат да произлезат од преземањето на обезбедувањето, намалени за трошоците за преземање и продажба на обезбедувањето, само доколку се исполнети одредбите од Одлуката за управување со кредитниот ризик, пропишана од Народната банка. Обезбедувањето не се признава како одделено средство (пред преземањето на обезбедувањето) бидејќи ова би довело до двојно евидентирање.“

5. Во точката 3 потточката 3.7. се менува и гласи:

„3.7. Вложувања во подружници и во придружени друштва и во заедничко дејствување

Види МСФИ 10, МСФИ 11, МСС 27 и МСС 28

3.7.1. Класификација

Подружница е правно лице, контролирано од друго правно лице - банка, а за потребите на оваа Методологија познато како матично претпријатие-матична банка.

МСФИ 10.7 Контрола на матичната банката врз лицето во кое има вложување постои кога се исполнети следниве критериуми:

- матичната банка поседува, директно или индиректно, најголем дел од управувачката моќ на лицето, освен ако се покаже дека таквата состојба не претставува контрола;

- матичната банка има право на поврат од вложувањето, без разлика дали повратот е позитивен или негативен (како поврат на инвестицијата се сметаат: дивиденди и други форми на распределба на финансискиот резултат, промени во вредноста на вложувањето, камата, управувачка провизија, надомести за услуги, гаранции, даночни поволности, учество во паричните текови на лицето во кое се вложува, и слично); и

- матичната банка може да ја употреби својата управувачка моќ за да влијае врз износот на повратот од вложувањето.

Контрола, исто така, постои и кога матичната банка поседува помал дел од управувачката моќ доколку постои:

- право на најголем дел од гласачките права, според договор;

- право да се управува со финансиските и деловните политики и одлуки;

- право да се назначи и да се отстрани мнозинството од членовите на органите на управување на другото правно лице;

- право да се гласа мнозински на состанокот на органите на управување на другото правно лице (на пример Надзорен одбор);

- поврзаност на мнозинството членови на органите на управување на другото правно лице со матичната банка.

Придружено друштво е правно лице во кое банката остварува учество во донесувањето на и управувањето со финансиските и деловни политики и одлуки на другото правно лице, меѓутоа не го контролира тоа правно лице.

МСС 28.5 Учесството претставува директно или индиректно поседување на најмалку 20% од вкупниот број на акции или удели или правата на глас на други правни лица, освен ако се покаже дека таквата сопственост не претставува значително влијание.

МСС 28.6 Значително влијание, исто така, постои кога банката поседува помалку од 20% од вкупниот број на акции или удели или правата на глас на други правни лица, доколку:

- банката има свои претставници во органите на управување на другото правно лице;

- банката учествува во носењето на финансиски и деловни одлуки на другото правно лице, како и на одлуките за распределба на финансискиот резултат и за исплата на дивиденда;

- банката и другото правно лице остваруваат значителен материјален интерес во меѓусебните деловни односи; или

- банката и другото правно лице имаат едно исто лице како член на органите на управување.

МСФИ 11.4,5,7 **Заедничко дејствување** постои кога две или повеќе лица имаат заедничка контрола врз друго лице или активност. Заедничката контрола е дефинирана во договор помеѓу лицата на заедничкото дејствување и постои кога одлуките за активностите на заедничкото дејствување се носат со согласност на сите лица кои заемно ја делат контролата врз заедничкото дејствување. Лицата кои дејствуваат заеднички се солидарно одговорни за обврските коишто произлегуваат од нивното заедничко дејствување. Постојат два вида заедничко дејствување:

- заеднички активности - лицата (т.н. заеднички оператори) имаат право на средствата, обврските, приходите и расходите од заедничкото дејствување, и

- заедничко вложување - лицата (т.н. заеднички вложувачи) имаат право на нето-средствата од заедничкото дејствување.

Видот на заедничкото дејствување се одредува врз основа на анализа на правата и обврските на секое лице во заедничкото дејствување.

Матичната банка треба да изготвува консолидирани финансиски извештаи во кои ќе ги вклучи сите свои подружници. Консолидираните финансиски извештаи претставуваат финансиски извештаи на матичната банка и сите нејзини подружници, претставени како финансиски извештаи на едно правно лице.

Поединечни (неконсолидирани) финансиски извештаи се оние на матичната банка и/или на банката која што има вложувања во придружени друштва и заеднички вложувања, во кои вложувањата на банката во подружници, во придружени друштва и во заеднички вложувања се прикажани врз основа на директното учество на банката, не вклучувајќи го и учеството на банката во финансискиот резултат и нето-средствата на другото правно лице. Поединечните финансиски извештаи се дополнителни, одделни извештаи од консолидираните финансиски извештаи и од финансиските извештаи во кои вложувањата во придружени друштва и во заедничките вложувања се прикажани по „методот на главнина“. Оние банки коишто ги исполнуваат условите да не изготвуваат консолидирани финансиски извештаи (види поглавје 6.8 од оваа Методологија) и оние коишто ги исполнуваат условите да не го применуваат „методот на главнина“ (види подолу, во поглавје 3.7.2), изготвуваат само поединечни финансиски извештаи.

Ова поглавје го обработува сметководствениот третман на вложувањата на банките во подружници, придружени друштва и заедничките вложувања и нивното прикажување во поединечните (неконсолидирани) финансиски извештаи, како и сметководствениот третман на вложувањата на банката во придружените друштва и во заедничките вложувања. Сметководствениот третман на вложувањата на банките во подружниците, придружените друштва и заедничките вложувања во консолидираните финансиски извештаи се дадени во поглавје 6.8 од оваа Методологија.

3.7.2. Признавање и мерење

Банките сметководствено ги евидентираат вложувањата во придружените друштва и заедничките вложувања со примена на „методот на главнина“.

Согласно со „методот на главнина“, вложувањето во придруженото друштво и заедничкото вложување почетно се евидентира во билансот на состојба по набавна вредност, коригирана за разликата помеѓу набавната вредност на вложувањето и учеството на банката во објективната вредност на нето-средствата на придруженото друштво или на заедничкото вложување (гудвил од вложувањето). Доколку набавната вредност на вложувањето е помала од учеството на банката во објективната вредност на нето-средствата на придруженото друштво или на заедничкото вложување, оваа разлика не ја коригира почетната вредност на вложувањето, туку веднаш се признава во билансот на успех.

При последователното мерење, вложувањето на банката во придруженото друштво или заедничкото вложување се намалува или зголемува за учеството на банката на нераспределната добивка или загуба на придруженото друштво или на заедничкото вложување, реализирана по датумот на купување/вложување. Распределбата на добивката на придруженото друштво

или на заедничкото вложување, реализирана по датумот на купување/вложување (распределба на дивиденда) ја коригира сметководствената вредност на вложувањето во билансот на состојба на банката. Притоа, добивките и загубите кои произлегуваат од трансакциите помеѓу банката и придруженото друштво или заедничкото вложување се отстрануваат до износот на учеството на банката во придруженото друштво или во заедничкото вложување. Вложувањата во придружените друштва и заедничките вложувања се тестираат за оштетување, согласно со поглавје 2.7 од оваа Методологија.

По исклучок, „методот на главнина“ не треба да се применува за сметководствено евидентирање на вложувањата во придружени друштва и за заеднички вложувања кога:

- банката го класифицира вложувањето во придруженото друштво или заедничкото вложување како средство кое се чува за продажба и го евидентира вложувањето согласно со одредбите во поглавје 3.14 од оваа Методологија;

- банката ги исполнува условите да не изготвува консолидирани финансиски извештаи, согласно со поглавје 6.8 од оваа Методологија; или

- банката ги исполнува следните услови:

- а) банката е целосно поседувана подружница, или е делумно поседувана подружница и нејзините останати сопственици се информирани и не се противат на неевидентирањето на вложувањата во придружените друштва и на заедничките вложувања по „методот на главнина“;

- б) должничките или сопственичките инструменти на банката не се тргувани на јавен пазар;

- в) банката не ги поднела, ниту е во процес на поднесување на своите финансиски извештаи до комисијата за хартии од вредност (или друга регулаторна организација); и

- г) крајната матична банка или друга посредничка матична банка на банката изготвува консолидирани финансиски извештаи, во согласност со МСФИ, достапни на јавен увид.

Доколку условите за неприменување на „методот на главнина“ се исполнети, банката изготвува поединечни финансиски извештаи.

МСФИ 11.20 Банките сметководствено ги евидентираат вложувањата во заедничките активности со вклучување на соодветниот дел (учеството на заедничкиот оператор) на средствата, обврските, приходите и расходите од заедничката активност.

МСС 27.10 Вложувањата во подружници, придружени друштва и заедничките вложувања во поединечните (неконсолидираните) финансиски извештаи се евидентираат според набавната вредност, освен оние за кои објективната вредност може да биде веродостојно измерена и кои се евидентираат според нивната објективна вредност (согласно со МСС 39). Во овој случај, вложувањата во подружниците, придружените друштва и заедничките вложувања се прикажуваат како вложувања во хартии од вредност, расположливи за продажба.

3.7.3. Обелоденување

Треба да се обелоденат:

- листата на вложувањата во подружници и во придружени друштва, што ќе вклучува: име, земја, процент на сопственост и процент на право на глас;

- објективната вредност на придружените друштва, кога објективната вредност може веродостојно да се измери;

- природата на односите помеѓу матичната банка и подружницата кога матичната банка не поседува, директно или индиректно преку подружници, повеќе од половина од гласачкото право;

- природата на односите помеѓу банката и придруженото друштво кога банката не поседува, директно или индиректно, повеќе од 20% од гласачкото право;

- описот на методот што се користи за пресметување на вредноста на вложувањата во подружници и во придружени друштва.

Во моделот на финансиски извештаи за банките треба да се пополни белешката 24 - Вложувања во подружници и во придружени друштва.

3.7.4. Сметковен план

Група на сметки	Назив на сметката/групата на сметки
07	ВЛОЖУВАЊА ВО ПРИДРУЖЕНИ ДРУШТВА
08	ВЛОЖУВАЊА ВО ПОДРУЖНИЦИ
09	ЗАЕДНИЧКИ ВЛОЖУВАЊА

6. Во точката 6 потточката 6.8. се менува и гласи:

„6.8. Консолидација

Види МСФИ 10, МСФИ 12

Основните принципи за консолидација, изготвување и прикажување на консолидираните финансиски извештаи, за групата на правни субјекти што се под контрола на матична банка, се пропишани во ова поглавје и во поглавје 6.9 од оваа Методологија.

МСФИ 10.4 Изготвувањето консолидирани финансиски извештаи не е задолжително во следниве случаи:

- кога матичната банка е целосно поседувана подружница, или е делумно поседувана подружница и кога нејзините останати сопственици се информирани за неконсолидирањето и не се противат;

- кога должничките или сопственичките инструменти на матичната банка не се тргувани на јавен пазар;

- кога банката не ги поднела, ниту е во процес на поднесување на своите финансиски извештаи до комисија за хартии од вредност (или друга регулаторна институција) со цел да се издаваат хартии од вредност на јавен пазар; и

- кога крајната матична банка, или друга посредничка матична банка на матичната банка, изготвува консолидирани финансиски извештаи, во согласност со МСФИ, достапни на јавен увид.

Во сите други случаи, консолидираните финансиски извештаи треба да се изготвуваат. Сите лица коишто се контролирани од страна на матичната банка треба да се вклучат во консолидираните финансиски извештаи.

Подружницата не може да се исклучи од консолидација само поради тоа што вложувачот е друштво за заеднички вложувања, заеднички фонд, инвестициска банка или слично правно лице; или ако неговите деловни активности се различни од оние на останатите правни субјекти во групата.

Доколку банката ја изгуби контролата врз одредена подружница, во консолидираните финансиски извештаи:

- во консолидираниот Биланс на состојба ќе ги де-признае средствата и обврските на поранешната подружница, како и состојбата на неконтролираното учество, на датумот на губење на контролата;

- резервите поврзани со поранешната подружница ќе ги рекласификува во Билансот на успех или пак директно во Задржаната добивка/Акумулирана загуба, согласно со барањата на соодветниот МСФИ;

- во консолидираниот Биланс на успех ќе ја евидентира добивката/загубата од губењето на контролата врз поранешната подружница.

Доколку банката задржи одреден износ на вложување во поранешна подружница во која е изгубена контролата, банката ќе го евидентира вложувањето по об-

јективна вредност на датумот на губење на контролата, а понатаму ќе го мери вложувањето согласно со соодветниот МСФИ и соодветното поглавје од оваа Методологија.

Финансиски извештаи на групата

Финансиските извештаи на групата се прикажуваат како за поединечна банка (како групата да е едно правно лице).

Следново се отстранува при консолидацијата:

- сметководствената вредност на вложувањето на матичната банка и делот на матичната банка во капиталот на подружниците;

- салдата, трансакциите, приходите и расходите во рамки на групата се отстрануваат во целост;

- добивките и загубите од трансакции во рамки на групата, кои се признаваат во средствата (залихи, основни средства), се отстрануваат во целост.

Неконтролирано учество (познато и под терминот „малцинско учество“) е оној дел од добивката или загубата и нето-средствата на подружницата кои не се во сопственост (директно или индиректно - преку подружници) на матичната банка.

Сметководствени методи за изготвување консолидирани финансиски извештаи

МСФИ 10.Б86 При подготовката на консолидираните финансиски извештаи, финансиските извештаи на матичната банка и на нејзините подружници се консолидираат ставка по ставка, така што се собираат слични ставки на средства, обврски, капитал, приходи и расходи. Со цел да се прикажат финансиските информации за групата како за едно единствено претпријатие, се преземаат следните чекори:

- се отстранува сметководствената вредност на вложувањето на матичната банка во секоја подружница и делот на матичната банка во капиталот на секоја подружница;

- се идентификуваат неконтролираните учества во нето-добивката или загубата на консолидираните подружници за периодот на известување; и

- се идентификуваат неконтролираните учества во нето-средствата на консолидираните подружници и тие се прикажуваат одделно од учеството на матичната банка.

Притоа, салдата, трансакциите, приходите и расходите во рамки на групата треба во целост да се отстранат.

Датум на известување и на изготвување финансиски извештаи

МСФИ 10.Б92 Финансиските извештаи на матичната банка и на нејзините подружници мора да бидат изготвени на истиот датум на известување. Кога датумите на известувањето се разликуваат, подружницата изготвува дополнителни финансиски извештаи со истиот датум како и финансиските извештаи на матичната банка, освен доколку тоа е непрактично. Кога датумите на известувањето се разликуваат за помалку од три месеци, финансиските извештаи може да се коригираат за значајните настани кои се случиле помеѓу датумот на финансиските извештаи на подружницата и датумот на финансиските извештаи на матичната банка.

Правните субјекти во групата користат унифицирани сметководствени политики, договорени со матичната банка.

Правно лице за специјални намени

Правното лице за специјални намени („ПЛСН“) се консолидира кога суштината на односот помеѓу банката и ПЛСН покажува дека ПЛСН е контролиран од страна на банката.

Обелоденување во консолидираните финансиски извештаи

Следново треба да се обелодени:

- составот и структурата на групата;

- учеството на малцинските акционери во активностите и паричните текови на групата;

- природата на односот кога матичната банка поседува помалку од половина од гласачката моќ;

- причината зошто сопственоста врз повеќе од половината од гласачката моќ не претставува контрола;

- датумот на известување на финансиските извештаи на член на групата, кога се разликува од оној на матичната банка;

- природата и обемот на кои било значителни рестрикции/ограничувања (статутарни, договорни или регулаторни ограничувања) за трансфер/пренос на средства од членовите на групата на матичната банка и обратно, вклучително и ограничувања за исплата на дивиденда или други форми на распределба на финансискиот резултат, одобрување кредити и аванси во рамки на групата и слично. Банката ќе ја обелодени сметководствената вредност на средствата и обврските од консолидираните финансиски извештаи на коишто се однесуваат ваквите ограничувања;

- договорните услови согласно со кои банката или другите членови во рамки на групата се обврзани финансиски да поддржат одредена членка во рамките на групата и опис на настаните коишто може да ја изложат банката на значителни загуби;

- причините, видот и износот на одобрената финансиска поддршка од страна на банката или подружница во рамки на групата, на членка на групата;

- износот на добивка/загуба признаена на датумот на губење на контролата врз подружница.“

АГЕНЦИЈА ЗА ЦИВИЛНО ВОЗДУХОПЛОВСТВО

3927.

Врз основа на член 59 став (7) од Законот за воздухопловство („Службен весник на Република Македонија“ бр.14/06, 24/07, 103/08, 67/10, 24/12 и 80/12), директорот на Агенцијата за цивилно воздухопловство донесе

П РА В И Л Н И К ЗА НАЧИНОТ НА ПОСТАВУВАЊЕ, ОДРЖУВАЊЕ И ЗАШТИТА НА ТЕХНИЧКИТЕ СРЕДСТВА, УРЕДИ И ОПРЕМА ЗА ДАВАЊЕ НА УСЛУГИ НА ВОЗДУХОПЛОВНА НАВИГАЦИЈА

Член 1

Со овој правилник се пропишува начинот на поставување, одржување и заштита на техничките средства, уреди и опрема за давање на услуги на воздухопловна навигација.

Член 2

Поставувањето, одржувањето и заштитата на техничките средства, уреди и опрема за давање на услуги на воздухопловна навигација се врши согласно начинот, правилата и посебните услови утврдени со стандардите и препорачаните практики содржани во Анекс 10 на Меѓународната конвенција за цивилно воздухопловство, EUROCAE, ITU-T, и ITU-R, како и во согласност со техничките упатства и спецификации на производителот на соодветното средство, уред или опрема.

Член 3

(1) Заштита на техничките средства, уреди и опрема за давање на услуги на воздухопловна навигација се состои од физичко, радиофреквентно обезбедување и имплементирање на систем за контрола на безбедноста на софтверот.

(2) Физичкото обезбедување од став (1) на овој член се состои од периметарско, електронско и персонално обезбедување соодветно на локацијата, намената и потребите на техничките средства, уреди и опрема.

(3) Радиофреквентното обезбедување од став (1) на овој член се состои од заштита на техничките средства, уреди и опрема од несакани емисии на радио бранови и други зрачења како и од физички препрерки кои можат да ја попречат нормалната работа на техничките средства, уреди и опрема како и техничките средства, уредите и опремата во воздухопловите. Радиофреквентното обезбедување се изведува согласно Анекс 10 на Меѓународната конвенција за цивилно воздухопловство и прописите од областа на електронските комуникации.

(4) Системот за контрола на безбедноста на софтверот ги опфаќа сите аспекти поврзани со EATMN софтверот, вклучувајќи ги он-лајн оперативните промени, премостувањето и замената кои настануваат за време на функционирање на системот и треба да ги исполнува барањата од членовите 3, 4 и 5 на Регулацијата 482/2008 на Комисијата од 30 мај 2008 година за воспоставување систем за контрола на безбедноста на софтверот што треба да се спроведе од давателите на услуги на воздухопловна навигација и со која се изменува и дополнува Анекс II на Регулацијата (ЕК) бр. 2096/2005, која е преземена согласно Анексот I на Мултилатералната спогодба за основање на Европска заедничка воздухопловна област („Службен весник на Република Македонија” бр. 27/07 и 98/09) и е дадена во Прилог кој е составен дел од овој правилник.

Член 4

(1) Одделни поими кои се користат во овој правилник го имаат значењето утврдено во Анекс 10 на Меѓународната конвенција за цивилно воздухопловство и во Регулацијата 482/2008.

(2) Поимите “Заедница”, “Право на Заедница”, “Договор за ЕЗ”, “Службен весник на Европската унија” и “земја,-и членка,-и” употребени во Регулацијата 482/2008 од став (1) на овој член, ќе се толкуваат во согласност со точките 2 и 3 од Анексот II од Мултилатералната спогодба за основање на Европска заедничка воздухопловна област („Службен весник на Република Македонија” бр. 27/2007 и 98/2009).

Член 5

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија”, а ќе отпочне да се применува од 1 јануари 2017 година.

Бр. 10-1521/3

18 декември 2012 година

Скопје

Директор,

д-р Дејан Мојсоски, с.р.

ПРИЛОГ

Регулатива (ЕК) бр. 482/2008 на Комисијата

од 30 мај 2008 година

За воспоставување систем за контрола на безбедноста на софтверот што треба да се спроведе од давателите на услуги на воздухопловна навигација и измена и дополнување на Анекс II кон Регулацијата (ЕК) бр. 2096/2005

(Текст со важност за ЕЕО (Европска економска област))

КОМИСИЈАТА НА ЕВРОПСКИТЕ ЗАЕДНИЦИ,
имајќи го предвид Договорот за основање на Европската заедница,

имајќи ја предвид Регулацијата (ЕК) бр. 550/2004 на Европскиот парламент и на Советот, од 10 март 2004 година, за обезбедување услуги на воздухопловна навигација во единственото Европско небо (Регулацијата за давање услуги)¹, а особено членот 4 од неа,

со оглед на тоа што:

(1) во согласност со Регулацијата (ЕК) бр. 550/2004, Комисијата треба да ги идентификува и да ги усвои соодветните одредби од безбедносните регулаторни барања на Евроконтрол (ESARR), земајќи го предвид постоечкото законодавство на Заедницата. ESARR 6 насловен како „Софтвер во ATM системите“ обезбедува збир безбедносни регулаторни барања за спроведување на системот за контрола на безбедноста на софтверот.

(2) Регулацијата (ЕК) бр. 2096/2005 на Комисијата, од 20 декември 2005 година, која ги утврдува условите за обезбедување услуги на воздухопловна навигација², во последната реченица од цитатот 12 вели дека „соодветните одредби од ESARR 1 за контролата на безбедноста во ATM и ESARR 6 за софтверот во ATM системите, треба да се идентификуваат и да се усвојат преку одделни акти на Заедницата“.

(3) Анекс II кон Регулацијата (ЕК) бр. 2096/2005 предвидува давателите на услуги во воздушниот сообраќај да спроведат систем за управување со безбедноста, како и безбедносни барања за процена на ризикот и посредување, имајќи ги предвид промените што настануваат. Во рамките на овој систем за управување со безбедноста и како дел од процената на ризикот и активностите за посредување, имајќи ги предвид промените, давателот на услуги во воздушниот сообраќај треба да дефинира и да спроведе систем за контрола на безбедноста во софтверот, за посебно да се справат со аспектите поврзани со софтверот.

(4) Примарната цел за безбедноста на софтверот која треба да биде исполнета за функционалните системи кои содржат софтвер е да се обезбеди ризиците поврзани со користењето на софтверот во системите на Европската мрежа за управување со воздушниот сообраќај (EATMN софтверот) да се намалат на ниво што може да се толерира.

(5) Оваа Регулација не треба да ги опфаќа воените операции и обуки, како што е наведено во членот 1(2) од Регулацијата (ЕК) бр. 549/2004 на Европскиот парламент и на Советот, од 10 март 2004 година, со која се дефинира рамката за создавање единствено Европско небо (Рамковната регулатива)³.

¹ Сл. весник L 96, 31.3.2004, стр. 10.

² Сл. весник L 335, 21.12.2005, стр. 13. Регулација последно изменета со Регулацијата (ЕК) бр. 1315/2007 (Сл. Весник L 291, 9.11.2007г., стр. 16).

³ Сл. весник L 96, 31.3.2004, стр. 1.

(6) Затоа, Анекс II кон Регулацијата (ЕК) бр. 2096/2005 треба соодветно да се измени и да се дополнително.

(7) Мерките предвидени со оваа регулатива се во согласност со мислењето на Комисијата за единствено Европско небо,

ЈА ДОНЕСЕ СЛЕДНАВА РЕГУЛАТИВА:

Член 1

Предмет и опсег

1. Оваа Регулација ги утврдува барањата за дефинирање и спроведување на системот за контрола на безбедноста на софтверот од страна на давателите на АТС услуги (ATS), субјектите кои обезбедуваат управување со воздушниот сообраќај (ATFM) и управување со воздушниот простор (ASM) за општиот воздушен сообраќај и давателите на услуги на комуникација, навигација и надзор (CNS).

Ги идентификува и ги усвојува задолжителните одредби според регулаторните барања за безбедност на EUROCONTROL – ESARR 6 – со наслов „Софтвер во АТМ системите“ издадено на 6 ноември 2003 година.

2. Оваа Регулација ќе се применува на новиот софтвер и сите промени во софтверот на системите за ATS, ASM, ATFM и CNS.

Нема да се однесува на софтверот за компонентите за леталата и за вселенската опрема.

Член 2

Дефиниции

За целите на оваа Регулација ќе се применуваат дефинициите во член 2 од Регулацијата (ЕК) бр. 549/2004.

Исто така, ќе се применуваат следните дефиниции:

1. „софтвер“ значи компјутерски програми и соодветни податоци за конфигурација, вклучително неразвоен софтвер, но со исклучок на електронски предмети, имено, интегрирани кола за одредени апликации, влезни низи што може да се програмираат или цврсти логички контролори;

2. „податоци за конфигурација“ значи податоци што конфигурираат генерички софтверски систем за одредена намена;

3. „неразвоен софтвер“ значи софтвер што не се развива за тековниот договор;

4. „контрола на безбедноста“ значи сите планирани и систематски активности што се неопходни за да се обезбеди соодветна сигурност дека производот, услугата, организацијата или функционалниот систем ќе постигнат прифатливо ниво или задоволително ниво на толеранција во однос на безбедноста;

5. „организација“ значи или АТС давател, CNS давател или субјект кој обезбедува АТФМ или АСМ;

6. „функционален систем“ значи комбинација на системи, постапки и човечки ресурси организирани да вршат функција во контекст на АТМ;

7. „ризик“ значи комбинација на целокупната веројатност или фреквенција на штетните влијанија предизвикани од ризикот и сериозноста на таквото влијание;

8. „опасност“ значи секоја состојба, настан или околност која може да предизвика несреќа;

9. „нов софтвер“ значи софтвер што е нарачан или за кој се потпишани обврзувачки договори, по стапување во сила на оваа Регулација;

10. „безбедносна цел“ значи квалитативна или квантитативна изјава со која се дефинира максималната фреквенција или веројатност според која може да се очекува појава на одредена опасност;

11. „безбедносно барање“ значи средство за посредување на ризик, дефинирано според стратегијата за посредување со ризик, со кое се постигнува одредена безбедносна цел, вклучително организациско, оперативно, процедурално, функционално, изведено или интероперабилно барање или одредена карактеристика во врска со животната средина;

12. „премостување или замена за време на функционирање“ значи пристап на замена на компонентите на системот на Европската мрежа за управување со воздушниот сообраќај (EATMN) или софтверот додека системот е во функција;

13. „барање за безбедноста на софтверот“ значи опис на тоа што треба да се генерира со софтверот според влезните информации и дадените ограничувања, кои, ако се исполнат, се обезбедува дека EATMN софтверот ќе работи безбедно и според оперативните потреби;

14. „EATMN софтвер“ значи софтвер што се користи во EATMN системите, наведени во членот 1;

15. „валидност на барањата“ значи потврда со испитување и давање докази дека се исполнети одредените барања за намената;

16. „постигнато независно“ значи, во однос на активностите за верификација на софтверот, дека активностите во процесот на верификација ги изведува лице (лица) различни од програмерот на делот што се верификува;

17. „нефункционирање на софтверот“ значи неможност на програмата точно да ја извршува функцијата;

18. „пад на софтверот“ значи неможност на програмата да ја извршува функцијата;

19. „COTS“ значи комерцијално достапна апликација што се продава преку јавни каталози и не е наменета да се специјализира или да се надградува;

20. „софтверски компоненти“ значи елементи што може да се додаваат или меѓусебно да се поврзуваат со други елементи на софтверот за да комбинираат и да создадат специјализирана софтверска апликација;

21. „независни софтверски компоненти“ значи оние софтверски компоненти што не се неоперативни од состојбата што ја предизвикува опасноста;

22. „софтверски активности со временски интервал“ значи времето што е дадено за софтверот да одговори на зададените влезни информации или периодични настани и/или функционирање на софтверот во однос на трансакциите или пораките што се манипулираат во единица време;

23. „софтверски капацитет“ значи можноста на софтверот да ракува со одредена количина проток на податоци;

24. „точност“ значи бараната прецизност на обработените резултати;

25. „користење на софтверските ресурси“ значи количината на ресурсите во рамките на компјутерскиот систем што може да се користи од апликативниот софтвер;

26. „големина на софтверот“ значи однесувањето на софтверот во случај на несакани влезни информации, хардверски грешки и прекини во напојувањето, или во компјутерскиот систем или во поврзаните уреди;

27. „толеранција на оптоварување“ значи однесувањето на системот во случајна, а особено толеранција на влезни информации што се јавуваат повеќе од очекуваното за време на нормалното функционирање на системот;

28. „точна и целосна верификација на EATMN софтверот“ значи сите безбедносни барања за софтверот кои точно укажуваат на тоа што се бара од софтверската компонента според процената на ризикот и процесот на посредување, и нивното спроведување се демонстрира на нивото што се бара од нивото за контрола на софтверот;

29. „податоци за животниот циклус на софтверот“ се податоците што се генерираат за време на животниот циклус на софтверот, за планирање, насочување, појаснување, дефинирање, забележување или обезбедување докази за активностите; овие податоци ги овозможуваат процесите за животниот циклус на софтверот, одобрувањето на системот или опремата и измените во софтверскиот производ по одобрувањето;

30. „животен циклус на софтверот“ значи:

(а) збир процеси определени со организација кои ќе бидат соодветни за генерирање на софтверскиот производ;

(б) временскиот период што започнува со одлуката за генерирање или измена на софтверски производ и завршува кога производот ќе се повлече од употреба;

31. „барање за безбедност на системот“ значи барање безбедност за функционалноста на системот.

Член 3

Основни безбедносни барања

1. Во случај кога е потребно организацијата да спроведе проценка на ризик и процес на посредување во согласност со применливото законодавство на Заедницата или националното законодавство, организацијата ќе дефинира и ќе спроведе систем за контрола на безбедноста на софтвер за аспектите поврзани со EATMN софтверот, вклучително сите он-лајн софтверски оперативни промени, а особено премостувањето и замена за време на функционирањето на системот.

2. Организацијата минимално ќе обезбеди системот за контрола на безбедноста на софтверот да генерира докази и аргументи што ќе го покажат следното:

(а) барањата за безбедност на софтверот точно да наведат што се бара од софтверот, со цел да се исполнат целите за безбедност и безбедносните барања, како што е укажано со процената на ризик и процесите за посредување;

(б) следењето се опфаќа во однос на сите безбедносни барања во врска со софтверот;

(в) спроведувањето на софтверот не содржи функции кои негативно влијаат на безбедноста;

(г) EATMN софтверот ги задоволува барањата со нивото на сигурност, кое соодветствува со критичноста на софтверот;

(д) сигурноста се обезбедува со потврдување дека се исполнети општите безбедносни барања наведени во точките (а) до (г) и аргументите што покажуваат дека бараната контрола во секое време се изведува од:

(i) позната извршна верзија на софтверот;

(ii) познат опсег на податоци за конфигурација;

(iii) познат збир од софтверски производи и описи, вклучително и спецификации, кои се искористени во генерирањето на таа верзија.

3. Организацијата ќе ја обезбеди потребната сигурност, за националното надзорно тело, покажувајќи дека барањата предвидени во ставот 2 се исполнети.

Член 4

Барања што се применуваат за системот за контрола на безбедноста на софтверот

Организацијата минимално ќе обезбеди системот за контрола на безбедноста на софтверот:

1. да биде документиран, како дел од целокупната проценка на ризикот и документацијата за посредување;

2. да распредели нивоа на сигурност на софтверот за целиот оперативен EATMN софтвер, во согласност со барањата предвидени во Анекс I;

3. вклучително и обезбедување на:

(а) валидност на барањата за безбедност на софтверот, во согласност со барањата предвидени во Анекс II, дел А;

(б) верификација на софтверот во согласност со барањата предвидени во Анекс II, дел Б;

(в) управување со конфигурацијата на софтверот, во согласност со барањата утврдени во Анекс II, дел В;

(г) можност за следење на барањата за безбедноста на софтверот, во согласност со барањата предвидени во Анекс II, дел Г;

4. Определување на степенот до кој ќе се дефинира контролата; овој степен мора да се дефинира за секое ниво на контрола и да се зголемува како што се зголемува критичноста на софтверот, а за таа цел:

(а) варијациите во степенот на сериозност на контролите по нивоа мора да ги вклучува следните критериуми:

(i) потребно да се реализира независно;

(ii) потребно да се реализира;

(iii) не е потребно;

(б) контролата што е соодветна на секое ниво на контрола на софтверот мора да обезбеди сигурност дека EATMN софтверот може безбедно да функционира во рамките на толеранцијата;

5. Користи повратни информации на EATMN софтверското искуство за потврдување дека системот за контрола на софтверот и нивоата се соодветно назначени. За таа цел, ефектите од нефункционирањето на софтверот или падот на истиот, кои се пријавуваат според соодветните барања за пријавување и проценка на безбедносните ситуации, ќе се проценат во споредба со ефектите идентификувани за системот во однос на категоријата на сериозност, дефинирана во делот 3.2.4 од Анекс II кон Регулативата (ЕК) бр. 2096/2005.

Член 5

Барања што се применуваат за промените во софтверот и за специјалниот софтвер

1. За сите промени во софтверот или специфичните типови софтвер, како што е COTS, неразвојниот софтвер или претходно користениот софтвер за кој не може да се применат некои од барањата наведени во членот 3(2)(г) или (д) или членот 4(2), (3), (4) или (5), организацијата ќе обезбеди системот за контрола на софтверот да обезбеди, користејќи други средства одобрени од националното надзорно тело, исто ниво на сигурност како нивото за контрола на безбедноста што е дефинирано.

Тие средства мора да овозможат доволно ниво на сигурност, така што софтверот ќе ги исполни безбедносните цели и барања, како што е идентификувано со процената на безбедносниот ризик и процесот на посредување.

2. При процената на средствата наведени во ставот 1, националното надзорно тело може да користи призната организација или надлежно тело.

Член 6

Измена и дополнување на Регулативата (ЕК) бр. 2096/2005

Во Анекс II кон Регулативата (ЕК) бр. 2096/2005, се додава следниот дел:

„3.2.5 дел 5

Систем за контрола на безбедноста на софтверот

Во рамките на функционирањето на системот за управување со безбедноста, давателот на услуги во воздушниот сообраќај ќе спроведе систем за контрола на безбедноста на софтверот, во согласност со Регулативата (ЕК) бр. 482/2008 на Комисијата, од 30 мај 2008 година, со која се дефинира системот за контрола на

безбедноста на софтверот што треба да го воспостават давателите на услуги на воздухопловна навигација и измена и дополнување на Анекс II кон Регулативата (ЕК) бр. 2096/2005 (*).

(*) Сл. весник L 141, 31.5.2008, стр. 5

Член 7

Влегување во сила

Оваа Регулатива влегува во сила на дваесеттиот ден од нејзиното објавување во Службениот весник на Европската унија.

Ќе се применува од 1 јануари 2009 година за новиот софтвер на EATMN системите, наведени во членот 1(2), во првиот потстав.

Ќе се применува од 1 јули 2010 година за сите промени во софтверот на EATMN системите, наведени во членот 1(2), во првиот потстав, кои се во функција на тој датум.

Оваа Регулатива е целосно обврзувачка и директно применлива во сите земји-членки.

Брисел, 30 мај 2008 година.

За Комисијата

Антонио Тајани

Член на Комисијата

АНЕКС I

Барања што се применуваат за нивото на сигурност на софтверот, наведени во членот 4(2)

1. Нивото за сигурност на софтверот е поврзано со сериозноста на контролите на софтверот во однос на критичноста на EATMN софтверот, со користење на категоризацијата по сериозност, наведена во делот 4, точка 3.2.4 од Анекс II кон Регулативата (ЕК) бр. 2096/2005 комбинирано со веројатноста за појава на негативен ефект. Ќе се идентификуваат минимално четири нивоа на сигурност на софтверот, со ниво 1 како најкритично ниво.

2. Сите распределени нивоа ќе соодветствуваат со најсериозниот ефект што може да биде предизвикан со нефункционирање или пад на софтверот, како што е наведено во делот 4 од точка 3.2.4 од Анекс II кон Регулативата (ЕК) бр. 2096/2005. Ова, особено ќе ги земе предвид ризиците поврзани со дефектите во софтверот или падот на софтверот и архитектонските и/или процедуралните одбрани што се идентификувани.

3. Софтверските компоненти на EATMN што не можат да се прикажат како независни една од друга, ќе добијат ниво на сигурност на софтверот за најкритичните од зависните компоненти.

АНЕКС II

Дел А: Барања што се применуваат за валидноста на безбедносните барања за софтверот, наведени во членот 4(3) (а)

1. Барањата за безбедност на софтверот ќе го покажат функционалното однесување во номиналниот и на малениот режим на EATMN софтверот, операциите со временски интервали, капацитетот, точноста, користењето на софтверските ресурси на хардверот, робушноста на невообичаени оперативни услови и толеранција на оптоварување, во зависност од тоа што е соодветно.

2. Барањата за безбедност на софтверот ќе бидат целосни и точни и ќе бидат соодветни на безбедносните барања за системот.

Дел Б: Барања што се применуваат за верификацијата на софтверот, наведени во членот 4(3) (б)

1. Функционалното однесување на EATMN софтверот, операциите со временски интервали, капацитетот, точноста, користењето на софтверските ресурси на хардверот, робушноста на невообичаени оперативни услови и толеранција на оптоварување, ќе бидат во согласност со барањата за софтверот.

2. EATMN софтверот соодветно ќе биде верификуван со анализа и/или тестирање и/или соодветни средства, како што е дефинирано од националното надзорно тело.

3. Верификацијата на EATMN софтверот ќе биде точна и целосна.

Дел В: Барања што се применуваат за обезбедување на управувањето со конфигурацијата на софтверот, наведени во членот 4(3) (в)

1. Идентификацијата на конфигурацијата, следењето и пресметката на статусот ќе бидат такви што податоците за животниот циклус на софтверот ќе бидат прикажани под контрола на конфигурацијата во текот на целиот животен циклус на EATMN софтверот.

2. Известувањето за појава на проблеми, следење и активности за корекција ќе бидат такви што безбедносните проблеми поврзани со софтверот ќе може да се прикажат дека се премостени.

3. Постапките за враќање и пуштање ќе бидат такви што податоците за животниот циклус на софтверот ќе може да се генерираат и да се доставуваат во текот на целиот животен циклус на EATMN софтверот.

Дел Г: Барања што се применуваат за можноста за следење на безбедносните барања за софтверот, наведени во членот 4(3) (г)

1. Секое безбедносно барање за софтверот ќе се следи на истото ниво на дизајн на кое се покажува задоволителен степен.

2. Секое безбедносно барање за софтверот, на секое ниво на дизајнот каде што ќе се покаже степен на задоволителност, ќе се следи на безбедносно барање за системот.

**СУДСКИ СОВЕТ НА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА****3928.**

Врз основа на Амандман XXIX на Уставот на Република Македонија („Службен весник на РМ“ бр.107/2005 година), член 42 од Законот за судовите („Службен весник на РМ“ бр.58/2006) и член 31 став 1 алинеја 4 и член 46 од Законот за Судски совет на Република Македонија („Службен весник на РМ“ бр. 60/2006 година), Судскиот совет на Република Македонија на редовната 143-та седница одржана на ден 25.12.2012 година, ја донесе следната

**О Д Л У К А
ЗА ИЗБОР НА СУДИИ ПОРОТНИЦИ НА ОСНОВЕН СУД ТЕТОВО**

За судии поротници на Основен суд Тетово се избрани:

1. Милко Спасовски
2. Сузана Гаљовска
3. Николета Ѓолеска
4. Мирјана Миловска
5. Саније Гафури
6. Магдалена Јанеска
7. Ѓорѓија Настовски
8. Кадивка Китановска
9. Светлана Савеска
10. Дијана Апостолоска
11. Мирјана Рендакова
12. Алирами Османи
13. Драгиша Ѓоровски
14. Јованка Јовановска
15. Даут Букла
16. Марија Мартиноски
17. Роска Николска
18. Пандорка Милованоска
19. Дарко Серафимоски
20. Марија Настовска и
21. Ѓорѓи Пауновски.

Оваа одлука влегува во сила 25.12.2012 година.

Бр. 07-1965/1
25 декември 2012 година
Скопје

Судски совет
на Република Македонија
Претседател,
Александра Зафировска, с.р.

3929.

Врз основа на Амандман XXIX на Уставот на Република Македонија („Службен весник на РМ“ бр.107/2005 година), член 42 од Законот за судовите („Службен весник на РМ“ бр.58/2006) и член 31 став 1 алинеја 4 и член 46 од Законот за Судски совет на Република Македонија („Службен весник на РМ“ бр. 60/2006 година), Судскиот совет на Република Македонија на редовната 143-та седница одржана на ден 25.12.2012 година, ја донесе следната

ОДЛУКА ЗА ИЗБОР НА СУДИИ ПОРОТНИЦИ НА ОСНОВЕН СУД РАДОВИШ

За судии поротници на Основен суд Радовиш се избрани:

1. Елизабета Атанасова
2. Слободанка Захаријева
3. Димитар Камчев
4. Славица Хаци-Василева
5. Ѓорѓи Ѓорѓиев
6. Горица Конзулова
7. Верка Трајанова
8. Мариче Гепшеменова
9. Ѓорѓи Илков
10. Нада Атанасова и
11. Ѓорѓева Ванѓе.

Оваа одлука влегува во сила 25.12.2012 година.

Бр. 07-1967/1
25 декември 2012 година
Скопје

Судски совет
на Република Македонија
Претседател,
Александра Зафировска, с.р.

3930.

Судскиот совет на Република Македонија врз основа на член 73 став 1, 2 и 3 од Законот за судовите („Службен весник на Република Македонија“ бр. 58/2006, 35/2008 и 150/2010), и член 47 став 1 од Законот за Судскиот совет на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 60/2006, 150/2010 и 100/2011), на седницата одржана на ден 25.12.2012 година, донесе

РЕШЕНИЕ

СЕ УТВРДУВА престанок на судиската функција на Нухи Јусуфи - судија на Основен суд Гостивар поради избор за Јавен обвинител во Вишо јавно обвинителство во Гостивар со Одлука на Совет на јавни обвинители на Република Македонија бр. 14/2012 од 21.12.2012 година.

Со денот на престанокот на судиската функција на судијата му престанува правото на плата како судија заклучно со 20.12.2012 година.

Решението влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во Службен весник на РМ.

Бр. 07-1956/12
25 декември 2012 година
Скопје

Судски совет
на Република Македонија
Претседател,
Александра Зафировска, с.р.

3931.

Судскиот совет на Република Македонија врз основа на член 39 од Законот за Судски совет на Република Македонија („Службен весник на РМ“ бр. 60/2006), објавува

О Г Л А С

- За избор на 3 (тројца) судии на Врховен суд на Република Македонија;
- За избор на 1 (еден) судија на Виш управен суд;
- За избор на 3 (тројца) судии на Апелационен суд Скопје;
- За избор на 1 (еден) судија на Основен суд Гостивар и
- За избор на 2 (двајца) судии на Основен суд Скопје 2 Скопје.

Кандидатите за избор на судија треба да ги исполнуваат условите предвидени во член 45 од Законот за судовите („Сл. весник на РМ“ бр.58/2006) и член 6 и 7 од Законот за изменување и дополнување на Законот за судовите („Сл. весник на РМ“ бр.35/2008). Кандидатите за избор на судија на Вишиот управен суд треба да ги исполнуваат и посебните услови предвидени во член 17 став (2) алинеја 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за судовите („Сл.весник на РМ“ бр.150/2010).

Заинтересираните кандидати пријавите заедно со потребната документација, во оригинал или заверена фотокопија на нотар, (лекарското уверение да не е постаро од една година од денот на издавање и уверение дека не е изречена мерка на безбедност за забрана на вршење на професија, дејност или должност, да не е постаро од шест месеци од денот на издавањето), да ги достават до Судскиот совет на Република Македонија, ул.„Вељко Влаховиќ“ б.б., во рок од 15 дена од денот на објавувањето во „Службен весник на РМ“. Образецот за пријава може да се подигне во електронска форма на WEB страната на Судскиот совет на Република Македонија на следната адреса:

<http://www.ssrn.mk/docs/formulari/prijava.doc>.

Некомплетните документи нема да се разгледуваат.

Бр. 07-1955/1
25 декември 2012 година
Скопје

Судски совет
на Република Македонија
Претседател,
Александра Зафировска, с.р.

СОВЕТ НА ЈАВНИТЕ ОБВИНИТЕЛИ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**3932.**

Врз основа на член. 40 ст.2 од Законот за јавното обвинителство („Службен весник на РМ“ бр.150/07), член 9, член. 38 став1 и член 39 став 1 и став 2 од Законот за Советот на јавните обвинители на Република Македонија, („Службен весник на РМ“ бр.150/07), Советот на јавните обвинители на Република Македонија, на осмата седница од 19.12.2012 година, донесе

ОДЛУКА

ЗА ИЗБОР НА ОСНОВЕН ЈАВЕН ОБВИНИТЕЛ НА ОСНОВНОТО ЈАВНО ОБВИНИТЕЛСТВО БИТОЛА, ЈАВЕН ОБВИНИТЕЛ ВО ВИШОТО ЈАВНО ОБВИНИТЕЛСТВО ГОСТИВАР, ЈАВНИ ОБВИНИТЕЛИ ВО ОСНОВНОТО ЈАВНО ОБВИНИТЕЛСТВО СКОПЈЕ

I

За Основен јавен обвинител на Основното јавно обвинителство Битола се избира:

1. Антонио Јолевски.

II

За јавен обвинител во Вишото јавно обвинителство Гостивар се избира:

1. Нухи Јусуфи.

III

За јавни обвинители во Основното јавно обвинителство Скопје се избираат:

1. Сања Бурјакоска
2. Сашо Јордановски
3. Енгелуше Кадриу Леши.

IV

Оваа одлука влегува во сила на ден 21.12.2012 година, а ќе се објави во “Службен весник на Република Македонија”.

СОИ.бр. 14/12
21 декември 2012 година
Скопје

Совет на јавните обвинители
на Република Македонија
Претседател,
Костадин Кизов, с.р.

3933.

Советот на Јавните обвинители на Република Македонија, согласно чл. 9 од Законот за Советот на Јавните обвинители на Република Македонија („Службен весник РМ“ бр.150/07), на својата седница одржана на 20.11.2012 година ја донесе следната

ОДЛУКА**I**

На Миле Србинов роден 24.11.1948 година, избрана на 14.04.2009 година за Јавен обвинител во Вишото јавно обвинителство Скопје, без ограничување на траење на мандатот му се утврди престанок на функцијата јавен обвинител поради исполнување на условите за старосна пензија.

II

Функцијата јавен обвинител и работниот однос му престанува заклучно со 31.12.2012 година.

СОП.бр. 15/12
20 ноември 2012 година
Скопје

Совет на јавните обвинители
на Република Македонија
Претседател,
Костадин Кизов, с.р.

3934.

Советот на Јавните обвинители на Република Македонија, согласно чл.9 од Законот за Советот на Јавните обвинители на Република Македонија („Службен весник РМ“ бр.150/07), на својата седница од 19.12.2012 година ја донесе следната

ОДЛУКА**I**

На Клео Бубевска родена 31.12.1948 година, избрана на 14.04.2009 година за Јавен обвинител во Јавното обвинителство на Република Македонија, без ограничување на траење на мандатот и се утврди престанок на функцијата јавен обвинител поради исполнување на условите за старосна пензија.

II

Функцијата јавен обвинител и работниот однос и престанува заклучно со 31.12.2012 година.

СОП. бр. 16/12
21 декември 2012 година
Скопје

Совет на јавните обвинители
на Република Македонија
Претседател,
Костадин Кизов, с.р.

КОМОРА НА ИЗВРШИТЕЛИ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**3935.**

Собранието на Комората на извршители на Република Македонија, на седницата на Оснивачкото собрание одржана на ден 07.6.2006 година, во Скопје, врз основа на чл. 67 од Законот за извршување, го донесе Статутот на Комората на извршители на Република Македонија, изменет и дополнет на седница на Собранието на Комората на извршителите одржана на ден 29.5.2010 год. и изменет и дополнет на седница на Собранието на ден 14.9.2012 година, врз основа на кој е изготвен следниот

**СТАТУТ
НА КОМОРАТА НА ИЗВРШИТЕЛИ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА (ПРЕЧИСТЕН ТЕКСТ)****I.ОПШТИ ОДРЕДБИ****Член 1**

Со овој Статут се утврдува: името на Комората, седиштето на Комората, печатот и штембилот, организацијата, надлежноста, составот, начинот на избор, правата и обврските на органите на управување, актите на Комората, средствата и фондовите на Комората, правата и обврските на извршителите, замениците на извршителите, помошниците на извршителите приправниците кај извршителот во Комората, дисциплинската одговорност, членарината, вршењето на извршителската дејност, имениците на извршителите, замениците и помошниците, приправниците кај извршителот, стручна служба на Комората, како и други одредби од работењето на извршителите и Комората на извршители.

Член 2

Извршителите и замениците извршители во Република Македонија се организирани во Комора на извршители на Република Македонија која дејствува на целата територија на Република Македонија.

Член 3

Името на Комората гласи: КОМОРА НА ИЗВРШИТЕЛИ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА (во понатамошниот текст: Комората).

Скратен назив на Комората е КИРМ.

Член 4

Седиштето на Комората е во Скопје.

Член 5

Комората има својство на правно лице.

Член 6

Комората има свој заштитен знак-амблем.

Формата и содржината на заштитниот знак ја утврдува Собранието на Комората, по предлог на Управниот одбор.

Член 7

Комората има свој печат и штембил.

Печатот има тркалезна форма со пречник од 4 см.

Во внатрешната страна на печатот во форма на полукруг испишан е следниот текст: “Република Македонија”, потоа “Комора на извршители на Република Македонија”. Во средината на печатот стои “грбот на Република Македонија”. Под грбот на Република Македонија наведено е седиштето “Скопје”.

На самиот раб на печатот во форма на круг се исцртани две паралелни тенки линии.

Член 8

Штембилот на Комората има правоаголна форма со следната содржина:

“Ознака на грбот на Република Македонија

Република Македонија

КОМОРА НА ИЗВРШИТЕЛИ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Празен простор за број и датум на актот

С к о п ј е”

Доколку на писменото има меморандум, штембилот не се втиснува.

Штембилот ги има следните димензии: должина 7 см, ширина 3.5 см.

Член 9

Комората за своите обврски одговара со сите свои средства.

Член 10

Комората ја претставува и застапува претседателот на Комората.

Правата и обврските на претседателот на Комората се утврдуваат во согласност со закон и одредбите на овој Статут, како и другите акти на Комората.

Член 11

Комората се зачленува во Меѓународното здружение на извршители.

Комората може да биде член и на други здруженија од областа на правото и асоцијации на правници, за кое зачленување ќе одлучи Управниот одбор на Комората.

Член 12

Работата на Комората и нејзините органи е јавна.

Секој извршител, заменик и помошник извршител пред отпочнувањето со работа, задолжително се запишува во Имениците што ги води Комората.

Во Комората може да членуваат и почесни членови.

II. ЦЕЛИ НА КОМОРАТА И НАЧИН НА НИВНО ОСТВАРУВАЊЕ

Член 13

Основни цели на Комората се:

- унапредување, координирање и развивање на извршителската дејност во Република Македонија, како дејност која ја вршат лица со јавни овластувања, поста-

пувајќи во согласност со Законот за извршување и подзаконските акти од оваа област, како и другата законска регулатива, со посебен акцент на начините на вршењето надзор над работењето на извршителите;

- заштита на самостојноста и независноста на извршителите во вршењето на функцијата;

- континуирано стручно оспособување на извршителите, замениците извршители и помошниците извршители;

- остварување на јавноста и транспарентноста на работата на Комората и вршењето на дејноста на извршителите;

- остварување соработка на меѓународен план со национални комори и асоцијации на извршители и зачленување и активности на Комората во Меѓународната асоцијација на судските извршители.

Своите цели Комората ќе ги остварува преку:

- организирање редовни средби со претставници на Министерството за правда на Република Македонија и претставниците на другите државни органи, судовите, институции, јавни регистри, субјекти на платниот промет и други субјекти со кои е поврзано функционирањето на извршителите;

- иницирање прашања и предлози во однос на законската и подзаконската регулатива до Министерството за правда кои се однесуваат на поефикасно вршење на извршувањата во Република Македонија;

- организирање семинари и предавања, во соработка со Министерството за правда, научните и стручни институции и здруженија од Република Македонија и странство, на теми за извршителството и воопшто функционирањето на правниот систем и владеењето на правото од интерес за оваа дејност;

- социјална заштита на извршителите, основање солидарен фонд за економска помош на извршителите и фонд за лица кои трајно се оспособуваат за вршењето на дејноста, прашања на организирање трајно осигурување на извршителите;

- основање интерно гласило на Комората во функција на интерно информирање на извршителите, замениците и помошниците извршители, како за активностите на Комората, така и за вршењето на дејноста;

- осмислена и организирана соработка со јавните гласила, во функција на информирање на јавноста за извршителската функција и обезбедување транспарентност во работата на извршителите и остварувањето и заштитата на правата на доверителите, должниците и другите заинтересирани лица.

Член 14

Своите цели Комората ги уредува и извршува во согласност со Уставот, законите, меѓународните договори ратификувани во согласност со закон, подзаконските прописи, одредбите од овој Статут и другите акти на Комората.

Член 15

Задачите што ги врши Комората се од јавен, самостоен, независен и општ интерес.

Член 16

Комората ги претставува извршителите и замениците извршители и ги застапува нивните интереси и ги штити интересите на помошниците извршители.

Член 17

Комората води именици на извршители, заменици извршители, помошници на извршителите и приправниците кај извршителот.

Член 18

Комората има свои деловни книги.

Член 19

Комората посебно се грижи за:

- обезбедување услови за правилно, успешно и независно вршење на извршителските работи;
- заштита на предметот за работата и јавните овластувања;
- утврдување на услови за осигурување на извршителите од одговорност за штета и избор на најповолно осигурително друштво;
- заштита на канцелариите на извршителите, како простор со карактер на место од јавен интерес, и во таа смисла контактира со органите за одржување на јавниот ред и мир;
- обезбедување на услови за водење и чување на архивата на Комората, особено на архивската граѓа од траен карактер;
- обезбедување на помош на извршител или негово потесно семејство во случај на времена или трајна неспособност за работа на извршителот.

Висината на помошта ја определува посебна комисија формирана од Управниот одбор на Комората, доколку со овој Статут не е обезбедена друга форма на давање на помош.

III. ОРГАНИ НА КОМОРАТА

Член 20

Органи на Комората се:

- Собрание,
- Управен одбор,
- Претседател на Комората,
- Дисциплинска комисија,
- Стручен совет,
- Надзорен одбор на работата на органите на Комората,
- Други комисии и работни тела на Комората од постојан и од времен карактер.

1. Собрание на Комората

Член 21

Собранието е највисок орган на Комората.

Собранието на Комората го сочинуваат сите извршители и заменици на извршители на територијата на Република Македонија.

Собранието на Комората се одржува редовно еднаш годишно и тоа во првата недела од месец февруари.

Собранието може по потреба да одржи и вонредна седница.

Вонредна седница на Собранието на Комората може да свика претседателот на Комората, со одлука на Управен одбор, или на писмено барање од најмалку триесет члена на Комората. Ако претседателот на Комората не ја свика седницата во рок од еден месец од денот на донесувањето на одлуката од Управниот одбор, односно од поднесувањето на писменото барање од членовите на Комората за свикување на седница,

седницата ќе ја свика членот на Управниот одбор одреден од овој орган, односно членовите на Комората кои го поднеле барањето за свикување на вонредното Собрание.

Член 22

Начинот на свикување, работењето на Собранието, редот и дисциплината, утврдување на дневниот ред, како и начинот на одлучување се регулира со Деловникот за работа на Собранието.

Член 23

Собранието на Комората :

- донесува Статут на Комората;
- донесува Кодекс на професионалната етика на извршителите;
- донесува Правилник за дисциплинска одговорност и водење на дисциплинска постапка;
- донесува Одлуки, заклучоци и препораки;
- избира Претседател на Комората;
- избира членови на Управниот одбор;
- избира членови на Дисциплинската комисија;
- избира Надзорен одбор;
- избира и други комисии и работни тела на Комората (постојани или времени);
- утврдува начин на комуникација со државните органи, банките, јавните претпријатија и други субјекти при прибирање на податоци за должникот;
- дава мислење до Министерот за Правда за предлог за тарифата;
- утврдува предлог за континуирана едукација на извршителите која му ја предлага на Министерот за правда на усвојување;
- разгледува предлози, барања и препораки за успешно работење на Комората и извршителите;
- утврдува форма и начин на впишување во уписниците кои ги водат извршителите;
- ги усвојува годишната сметка за изминатата година и предлогот на пресметката за наредната година, го разгледува и усвојува извештајот за севкупните активности, подготвен од претседателот на Комората;
- утврдува форма на печатот и штембилот на извршителот и начинот на нивна употреба;
- утврдува форма на таблата за означување на службената просторија на извршителот, формата, бројот и оддалеченоста на патоказите кои упатуваат кон службената просторија на извршителот;
- одлучува за висината на членарината и начинот на нејзиното плаќање;
- одлучува за употребата на средствата добиени од наплата на паричните казни;
- доделува Плакета за успешно извршување на извршителската дејност и Плакета за особени заслуги, по предлог на Управниот одбор и
- одлучува за сите други прашања предвидени со закон и Статутот на Комората.

Член 24

Претседателот на Комората, членовите на Управниот одбор, Надзорниот одбор, се бираат за време од две години со право на повторен избор.

Дисциплинската комисија се бира за време од три години со право на повторен избор.

Изборот се врши со тајно гласање, по постапка што се утврдува со Деловникот за работа на Собранието.

Времето на траење на другите комисии и тела што ги избира Собранието се одредуваат со актот за нивно то формирање.

Член 25

Со Собранието раководи претседателот на Комората, а во случај на негова спреченост или отсутност со Собранието раководи потпретседателот, а во случај на спреченост на потпретседателот, најстариот член на Управниот одбор.

Член 26

Собранието на Комората врши и други работи, врз основа на закон и други подзаконски акти кои спаѓаат во делокругот на спроведувањето на извршните дејствија и извршителската дејност воопшто.

2. Управен одбор

Член 27

Управниот одбор е управен и извршен орган на Комората.

Управниот одбор заедно со претседателот на Комората брои 7 члена.

Претседателот на Комората е и претседател на Управниот одбор.

Седниците на Управниот одбор ги свикува претседателот на Комората.

Седница на Управниот одбор може да биде свикана и на барање на една третина членови од вкупниот број на Управниот одбор.

Седниците на Управниот одбор се јавни.

На седниците на Управниот одбор може да присуствува секој член на Комората.

Управниот одбор полноважно може да одлучува ако на седницата присуствуваат повеќе од половина членови на Управниот одбор.

Управниот одбор своите одлуки ги донесува со мнозинство на гласови на присутните членови на седницата на Управниот одбор.

За предлог на Статутот и негови измени, за годишната пресметка, за набавка на основни средства, Управниот одбор може да донесе полноважна одлука ако за неа гласале мнозинство од вкупниот број на членови на Управниот одбор.

Начинот на свикување, раководење, работење и одлучување на Управниот одбор се регулира со Деловникот за работа на Управниот одбор.

Член 28

Управниот одбор ги има следните права и обврски:

- ги подготвува седниците на Собранието на Комората;
- ги извршува одлуките на Собранието на Комората, освен оние одлуки кои се во надлежност за извршување на претседателот на Комората;
- го утврдува нацртот на Статутот и другите акти на Комората;
- од своите членови избира потпретседател на Комората;
- избира Стручен совет од пет члена;
- формира Комисија за меѓународна соработка;

- врши надзор над работењето на извршителите и дава иницијатива за вршење на вонредна инспекција за поведување дисциплинска постапка;

- ја изготвува и предлага Програмата за континуирана едукација на извршителите и врши надзор над стручното оспособување на извршителите;

- формира Комисија за континуирана едукација;

- го организира континуираното стручно оспособување на извршителите со организирање семинари и предавања согласно со програмата утврдена од страна на министерот за правда;

- се грижи за статусот на извршителите и за односите кон други органи и воопшто кон трети лица;

- води именици на извршителите, замениците на извршители, приправниците кај извршителот и помошниците на извршителите;

- ја утврдува годишната пресметка и предлага предлог на пресметка за наредната година;

- ја контролира уплатата на членарината и презема соодветни мерки против оние извршители што не ја подмириле во определениот рок;

- редовно подготвува и доставува предлози и мислења до министерот за правда во врска со основната поставеност на извршителот, како и за други прашања кои се однесуваат на професијата извршител, а со цел за изнаоѓање на решенија за подобрување на состојбите во спроведувањето на извршните дејствија;

- предлага Правилници за формата и начинот на впишување на податоците во уписниците кои ги водат извршителите, за формата на печатот и штембилот на извршителот и начинот на нивна употреба и за формата на таблата за означување на службената просторија на извршителот и за формата, бројот и оддалеченоста на патоказите кои упатуваат кон службената просторија на извршителот;

- подготвува предлози за основање на фондови, особено за: социјалната заштита, солидарноста, економска помош, за заеднички потреби, за усовршување, специјализација и други потреби;

- за купување и продажба на основни средства;

- за патувањата во странство;

- за вработување на стручно-административни работници во Комората;

- за стручно усовршување во странство;

- за начинот на користење на средствата од фондовите на Комората;

- се грижи за обезбедување на законитоста и правилната примена на сите акти во Комората;

- презема мерки за заштита на имотот на Комората;

- донесува програма за работа за тековната година во согласност со програмата на Собранието на Комората;

- предлага доделување на Плакета за успешно извршување на извршителската дејност и Плакета за особени заслуги;

- доделува Благодарница и Признание за успешна соработка на предлог на Претседателот на Комората и

- одлучува и за други прашања кои со закон или со овој Статут се ставени во негова надлежност, како и за оние прашања кои се од интерес за Комората и извршувањето, а не се определени во надлежност на било кој друг орган.

Член 29

Собранието може да го разреши целиот Управен одбор или негов член и пред истекот на мандатот и тоа ако:

- управува и работи спротивно на законските прописи, Статутот и другите акти на Комората;
- причини штета на Комората или нејзин член;
- не ги врши своите должности во УО како негов член или ги врши неблаговремено;
- Управниот одбор не подготвува и не поднесува извештаи до Собранието на Комората;
- член на Управниот одбор отсуствува два пати неоправдано од седниците на Управниот одбор;
- на член на Управниот одбор му е изречена дисциплинска мерка за повреда во вршењето на извршителската дејност;
- член на Управниот одбор со правосилна одлука е осуден на безусловна казна затвор над шест месеца, или му е изречена казна забрана за вршење на професијата извршител.

3. Претседател на Комората

Член 30

Претседателот на Комората ги има следните права и обврски:

- ја претставува и застапува Комората во Република Македонија и странство;
- ги закажува седниците на Собранието и Управниот одбор;
- ги спроведува одлуките на Собранието, освен оние одлуки за кои е надлежен Управниот одбор;
- ги спроведува одлуките на Управниот одбор;
- ги спроведува одлуките на Дисциплинската комисија;
- врши заверка на имениците на извршителите, замениците, приправниците кај извршителот и помошниците;
- ги потпишува записниците и одлуките на Собранието и Управниот одбор;
- ги потпишува општите акти на Комората и се грижи за нивно извршување;
- ги потпишува патните налози за патување во земјата и во странство;
- ја организира и координира стручната служба на Комората;
- се грижи работењето на Комората да се врши според законските прописи, Статутот и другите акти на Комората;
- го организира книговодството на Комората;
- подготвува извештаи за работењето на Управниот одбор и други органи и ги доставува до Собранието на Комората;
- се грижи за заштита и угледот на Комората, извршителите и извршителската дејност воопшто;
- донесува решенија, наредби, упатства и налози и тоа особено за спроведување на одлуките на Собранието, Управниот одбор, Дисциплинската комисија, како и решенијата на министерот за правда или претседател на основниот суд;
- му предлага на Управниот одбор доделување на Благодарница и Признание за успешна соработка и
- врши и други работи што му се ставени во надлежност со закон, подзаконски акти, овој Статут и другите општи акти на Комората.

Во случај на спреченост на претседателот неговите должности ги врши потпретседателот на Комората. Во случај на спреченост на потпретседателот, замената ја врши најстариот член на Управниот одбор.

Член 31

Претседателот на Комората може да биде разрешен од должноста претседател, спротивно на неговата волја доколку:

- не работи во согласност со законските прописи, не ги почитува одредбите на овој Статут, одлуките на Собранието и Управниот одбор, Дисциплинскиот комисија и истите не ги спроведува или ненавремено ги спроведува и спротивно на нивното донесување, освен ако се против законите.
- со своето работење како претседател, причини материјална штета на Комората или нејзин член;
- со правосилна судска одлука биде осуден за кривично дело на безусловна казна затвор над шест месеца, или му е изречена казна забрана за вршење на професијата извршител.

Иницијатива за сменување на претседателот на Комората може да биде дадена од најмалку една третина членови од Управниот одбор, од Дисциплинската комисија или од најмалку една третина извршители.

Предлог по иницијативата за разрешување на претседателот на Комората го утврдува Управниот одбор, а одлуката за разрешување ја донесува Собранието на Комората.

Одлуката се донесува со мнозинство на гласови од вкупниот број на запишани извршители и заменици на извршители во имениците кои отпочнале со работа.

4. Дисциплинска комисија

Член 32

Дисциплинската комисија е составена од пет члена од кои два члена се од редот на судиите по предлог на судскиот совет на Република Македонија еден член на Министерот за Правда и два члена од Комората.

Членовите на Дисциплинската комисија имаат заменици.

Членовите на Дисциплинската комисија и нивните заменици ги избира Собранието на Комората и тоа членовите од редот на Комората на предлог на извршителите, а членовите од редот на судиите И нивните заменици на писмен предлог од страна на Судскиот совет на Република Македонија и еден член И негов заменик на писмен предлог на Министерот за Правда, со мнозинство на гласови од присутните со тајно гласање.

Начинот на предлагање и спроведување на гласањето ќе се уреди со Деловникот за работа на Собранието.

Дисциплинската комисија на својот прв состанок ќе избере Претседател и Заменик претседател на дисциплинската комисија.

Член 33

Дисциплинската комисија ја спроведува дисциплинската постапка, по предлог од овластен подносител.

Член 34

Правата и надлежностите, водењето на постапката, како и донесувањето на Одлука се регулираат со Правилникот за дисциплинска одговорност и дисциплинска постапка.

Чл. 34-а

Претседателот на КИРМ и Претседателот и членот на дисциплинската комисија од редот на извршителите имаат право на награда.

Право на награда имаат и членовите на Управниот одбор на КИРМ, кои вршат надзор над работата на извршителите.

Висината на наградата, со одлука ја утврдува УО на КИРМ.

5. Стручен совет**Член 35**

Стручниот совет е стручен и организационен орган на Комората. Стручниот совет го избира Управниот одбор на Комората. Стручниот совет го сочинуваат пет члена. Правилата за работа, начинот на кандидирање и исполнување на потребните предуслови за избор на членови на Стручниот совет, за стручни и организационски способности како и други прашања во врска со работата на Стручниот совет се утврдуваат со Правилник за работа на Стручниот совет што го донесува УО на Комората.

6. Надзорен одбор на Комората**Член 36**

Надзорниот одбор на Комората го сочинуваат претседател и двајца членови, што ги избира Собранието на Комората од редот на своите членови.

Член 37

Надзорниот одбор ја следи примената на одредбите на овој Статут и другите општи акти на Комората, од страна на органите и телата на Комората.

Член 38

Надзорниот одбор го проверува материјалното и финансиското работење на Комората, како и начинот на користење на средствата на Комората.

Член 39

Сите органи и тела на Комората се должни да му обезбедат услови за работа на Надзорниот одбор, во врска со вршењето на надзорот.

Член 40

Надзорниот одбор е должен да поднесува до Собранието на Комората извештај за својата работа, за примената на Статутот и другите општи акти на Комората, како и за материјалното и финансиско работење на Комората, најмалку еднаш годишно, при усвојувањето на извештаите и програмите за работа за претходната година и завршната сметка на Комората.

Член 41

Седницата на Надзорниот одбор ја свикува и раководи претседателот на Надзорниот одбор.

За одржаната контрола или седница се води записник. Записникот го потпишуваат сите членови на Надзорниот одбор.

Член 42

Надзорниот одбор, покрај наведените работи во овој Статут, може да врши и други работи што ќе му ги стави во задача Собранието на Комората.

7. Други комисии и работни тела на Комората**Член 43**

Собранието на Комората и Управниот одбор, можат да формираат и други комисии и работни тела (постојани или временни), во зависност од потребите на Комората.

Правата и обврските на комисиите и работните тела, се регулираат со актот на основање.

По исклучок на претходниот став, органот кој ја формира комисијата или работното тело може да одлучи правата и надлежностите да се регулираат со посебен општ акт.

IV. ИЗБОР И ОТПОВИКУВАЊЕ НА ОРГАНИТЕ НА КОМОРАТА**Член 44**

Органите на Комората ги избира и ги отповикува Собранието на Комората.

Член 45

За изборот на претседател на Комората, членовите на Управниот одбор, Дисциплинската комисија, Стручниот совет и Надзорниот одбор се гласа тајно. За другите органи, комисии и тела гласањето е јавно.

Член 46

Сите извршители и заменици на извршители имаат право да предлагаат и да бидат предложени во органите на управување на Комората.

Сите извршители и заменици на извршители имаат право да гласаат и да бидат гласани.

Гласањето се врши на гласачки ливчиња, кои се подготвуваат по утврдување на кандидатурата на кандидатите за кои ќе се гласа.

Упатството за гласање се дава на самото гласачко ливче.

Член 47

Утврдување на кандидатот за избор во органите на управување и претседател на Комората се врши со јавно гласање.

Кандидатурата е утврдена за оној кандидат за кој гласале мнозинство од присутните на Собранието.

За член на орган на Собранието се смета дека е избран кандидат за кој гласале повеќе од половината од присутните членови на Комората.

За претседател на Комората се смета дека е избран оној кандидат за кого гласале мнозинството од извршителите и замениците извршители запишани во имените и кои отпочнале со работа.

Член 48

При изборот за членови на Управниот одбор се води сметка за застапеност на извршителите и замениците извршители од сите подрачја на апелационите судови со тоа што од кандидатската листа од Апелациониот суд во Скопје ќе се гласа за три кандидати, од кандидатската листа на Апелациониот суд Битола ќе се гласа

за еден кандидат, од кандидатската листа на Апелациониот суд Гостивар 'е се гласа за еден кандидат и од кандидатската листа на Апелациониот суд Штип ќе се гласа за еден кандидат при што секое подрачје на апелационен суд ќе има најмалку по еден член во Управниот одбор.

Гласањето за Управниот одбор се врши на листа на кандидати претходно утврдена од страна на Собранието, на која покрај името на кандидатот ќе биде означено и подрачјето на Апелациониот суд.

Изборна комисија

Член 49

Изборите ги спроведува Изборна комисија составена од 3 члена.

Изборната комисија ја избира Собранието на предлог на претседателот на Комората, односно претседавачот на Собранието.

Изборната комисија се грижи за законитоста на изборната постапка, ги обезбедува и подготвува гласачки ливчиња, за сите органи што се избираат и обезбедува гласачки кутии.

Со Изборната комисија раководи претседател на комисијата и во нејзино име поднесува извештај на Собранието.

По завршеното гласање, Изборната комисија ги пребројува гласачките ливчиња, утврдува дали има неважечки ливчиња и колкав е нивниот број, и ги утврдува резултатите од гласањето.

За време на спроведување на изборите, како и за време на утврдување на резултатите од гласањето, Изборната комисија води записник.

По утврдувањето на резултатите од гласањето, Изборната комисија поднесува извештај пред Собранието.

Врз основа на резултатите од гласањето, Собранието донесува одлуки.

Отповикување на органите на Комората

Член 50

Претседателот на Комората и член на органите на Комората, може да биде отповикан доколку не ги извршува своите обврски во согласност со законот, овој Статут и другите акти на Комората.

V. ЈАВНОСТ НА РАБОТАТА НА ОРГАНИТЕ НА КОМОРАТА

Член 51

Работата на органите на Комората е јавна.

Јавноста на работата на органите на Комората се остварува со присуство на седници на органите на Комората на заинтересираните извршители, заменици и помошници на извршителите, со одржување на јавни седници, со доставување на записници од седници и извештаи од работењето, со објавување на одлуките, заклучоците и актите на Комората, преку средствата за информирање, Службениот весник на Република Македонија, весник на Комората на извршителите и со доставување на извештаи најмалку еднаш во годината на Собранието на Комората или на друг начин.

Весник на Комората на извршителите

Член 52

Комората на извршители може да биде издавач на свое стручно и информативно гласило.

Главниот и одговорен уредник, Издавачкиот совет, Уредувачкиот одбор со уредниците по рубрики, периодот на издавањето како и начинот на финансирање на издавањето на гласилото, ги одредува Управниот одбор на Комората.

Центар за информации и евиденција

Член 53

Управниот одбор на Комората, обезбедува еднообразна примена на законските прописи и усогласена практика на работењето на извршителите, преку Центарот за информации и евиденција. Центарот обработува и води евиденции на податоци од заедничко значење на извршителската дејност. Предмет на обработка и евиденција се податоци кои не претставуваат службена, односно деловна тајна. Секој извршител е должен да ги достави бараните податоци до Центарот за информации и евиденција.

Прашањата на организирањето, начинот на работата и други прашања на функционирањето на Центарот за информации и евиденција, се уредува со одлука на Управниот одбор на Комората.

VI. ОПШТИ АКТИ НА КОМОРАТА

Член 54

Актите на Комората се:

- Статутот;
 - Кодекс на професионална етика на извршителите;
 - Правилник за дисциплинска одговорност и дисциплинска постапка;
 - Одлука за формата и содржината на таблата за означување на канцеларијата на извршителот;
 - Правилник за организација и работа на стручната служба;
 - Правилник за распределба на средствата по фондови;
 - Правилник за попис и книговодство;
 - Правилник за награди и признанија;
 - Програма за континуирана едукација на извршителите, замениците на извршителите и помошниците на извршителите;
 - Деловник за работа на Собранието;
 - Деловник за работа на Управниот одбор;
- Други деловници и општи акти потребни за работата на Комората и извршителската дејност.

Член 55

Актите на Комората мора да бидат во согласност со Уставот на Република Македонија, Законот за извршување и други закони и меѓународните договори ратификувани од Собранието на Република Македонија, како и договори и спогодби кои ги прифатила и одобрила Комората.

Член 56

Статутот, Кодексот за професионална етика на извршителите, Правилникот за дисциплинска одговорност и дисциплинска постапка, ги донесува, изменува, дополнува и укинува Собранието на Комората.

Член 57

Иницијативата за донесување или измена на акти на Комората, може да даде секој извршител член на Комората, Управниот одбор, претседателот на Комората или друг орган на Комората.

Одлука за поведување на постапка донесува Управниот одбор.

По донесувањето одлука за поведување на постапка за изработка на општ акт се формира Комисија за изработка на актот, а потоа се даваат на јавна расправа.

По завршувањето на расправата предлогот на актот се доставува до надлежниот орган на одлучување.

Актот донесен од Собранието на Комората влегува во сила осмиот ден од денот на неговото донесување.

Член 58

Измените и дополнувањата на актите на Комората се вршат по иста постапка, како и за нивното донесување.

VII. ПРАВА И ДОЛЖНОСТИ НА ИЗВРШИТЕЛИТЕ И ПРИПРАВНИЦИ КАЈ ИЗВРШИТЕЛИТЕ

Член 59

Правата и должностите на извршителите се утврдени со законот и другите општи акти на Комората.

Член 60

Извршителот извршителските работи ги врши како основно и единствено занимање.

Извршителот ги спроведува извршните дејствија независно, самостојно, непристрасно и слободно врз основа на закон.

Член 61

Извршителот е должен систематски да ја води својата архива.

Огласувањето, формата, начинот на поставување, содржината на патоказите ќе се уреди со одлука на Управниот одбор.

Член 62

Извршителот е должен своето работно време да го определи и означи пред влезната врата на канцеларијата според одлуката на УО за работно време и истото задолжително да го почитува.

Член 63

Извршителот е должен да ги чува и заштитува списите и целокупната архива која произлегува од превземените извршни дејствија, според законските утврдени рокови.

Член 64

Извршителот на видно место пред влезната врата на канцеларијата мора да истакне табла која ќе ја означува канцеларијата на извршителот според Правилник кој го предлага УО а го донесува Собранието на Комората.

Член 65

Однесувањето на извршителите при спроведувањето на извршните дејствија, меѓусебе како колеги, како и спрема странките, се регулира со Кодексот за професионалната етика на извршителите.

Член 66

Извршителот е должен редовно да ја уплатува членарината.

Член 67

Извршителот е должен да ги почитува одлуките на органите на управувањето на Комората.

VIII. ПРАВА И ДОЛЖНОСТИ НА ЗАМЕНИЦИТЕ НА ИЗВРШИТЕЛИТЕ

Член 68

Заменик извршител го заменува извршителот кога тој е спречен да спроведува извршни дејствија заради болест, отсуство или привремено одземање на правото за вршење на професијата - суспензија. Заменикот на извршителот го именува министерот за правда по предлог на извршителот, за определено или на неопределено време.

Заменикот извршител може да ги врши сите работи што ги врши извршителот во согласност со законските прописи, овој Статут и другите општи акти на Комората.

Заменикот извршител задолжително се запишува во Именикот на заменици извршители.

Член 69

Извршителот по свој избор може да вработи или ангажира други лица кои своите права ги остваруваат согласно Законот за работни односи.

IX. ПРАВА И ДОЛЖНОСТИ НА ПОМОШНИЦИТЕ НА ИЗВРШИТЕЛИТЕ

Член 70

Помошник извршител е лице назначено од извршителот по претходна согласност од министерот за правда, кое е дипломиран правник, со најмалку три години работно искуство на правни работи или две години на извршни работи и е вработен кај извршителот.

Помошникот извршител задолжително мора да биде запишан во Именикот на помошници извршители што се води во Комората.

Член 71

Помошниците на извршителите имаат право да учествуваат во работата на органите на Комората, без право на одлучување и гласање.

Член 71-а

Приправниците кај извршител се дипломирани правници со завршено четири годишно високо образование на правни студии или дипломирани правници со стекнати 300 кредити спред Европскиот кредит трансфер систем (ECTS), кои се вработени или извршуваат волонтерски работи во канцеларијата на извршителот.

Приправникот стручно се оспособува, а извршителот е должен да го следи и да го помага неговото стручно оспособувањеи да го контролира неговото присуство.

Надзорот на стручното оспособување на приправниците кај извршителот го врши Комората.

Х. ИМЕНИЦИ И ДЕЛОВНИ КНИГИ НА КОМОРАТА**Член 72**

Комората ги води следните именици:

Именик на извршителите;

Именик на заменици на извршителите;

Именик на помошници на извршителите;

Книга за депонирање на отисоци од печати и штембили на извршителите.

Извршителот, заменикот и помошникот пред да започнат со работа, мора да бидат претходно запишани во соодветниот именик.

Управниот одбор со одлука го утврдува начинот на покривање на трошоците за водење на книгите.

Член 73

Комората ги води следните деловни книги:

- деловен протокол;

- книга за службени патувања;

- за награди и признанија;

- за основните средства на Комората;

- за изречените дисциплински мерки;

- персонални досиеја за извршителите, замениците и помошниците;

- книга за евиденција на заземените ставови од страна на Собранието на Комората, Управниот одбор и Стручниот совет, за единствена и еднообразна примена на законските прописи, подзаконските акти и актите на Комората;

- книга за евиденција на континуираната едукација на извршителите, замениците и помошниците извршители, одржаните советувања и предавања;

- други евидентни книги што ќе ги утврди Управниот одбор.

За давање податоци од евиденциите на Комората се грижи Центарот за информации и евиденција.

Член 74

Начинот на водење, чување и трошоците за именици и деловните книги на Комората го определува Управниот одбор по предлог на претседателот на Комората.

XI. СТРУЧНА СЛУЖБА НА КОМОРАТА**Член 75**

Стручните и помошните административни работи на Комората ги врши стручна служба на Комората.

Делокругот на работите, работните задачи, бројот на вработените, условите за вработување, платите, правата и обврските од работниот однос се утврдуваат и регулираат во согласност со законските прописи и потребите на Комората со посебен Правилник што го донесува Управниот одбор, по предлог на претседателот на Комората.

Член 76

Со работата на Стручната служба раководи секретар кој го избира УО по претходно спроведена постапка по објавен јавен оглас за вработување. Секретарот ја застапува и претставува Стручната служба и врши други работи утврдени со Правилникот за организација и работа на Стручната служба кој го донесува УО, како и работи со кои ќе го задолжи претседателот на Комората.

XII. СРЕДСТВА И ФОНДОВИ НА КОМОРАТА**Член 77**

Средствата на Комората се обезбедуваат од членарина, придонеси на членовите, подароци, донации, оставина на домашни и странски правни и физички лица, државниот буџет, помош од други организации и здруженија, како и од сопствени приходи остварени преку објавувањето на свои изданија со која се остваруваат сопствените цели, во согласност со законот, наплатените дисциплински казни, како и на друг начин.

Со средствата на Комората располагаат органите на Комората, според своите овластувања, а во согласност со законските прописи, актите на Комората и одлуките на органите на Комората.

Член 78

Висината на членарината ја одредува Собранието на Комората со своја одлука. Начинот на плаќање и рокот на плаќање го определува Управниот одбор.

Членарината извршителите ќе ја уплатуваат на сметката на Комората со почеток од денот на конституирањето на Комората.

Членарината се уплатува вирмански на сметка на Комората.

Висината на членарината се одредува во зависност од потребните средства за работа на Комората, а во согласност со годишните планови на приходите и расходите.

Член 79

Фондови на Комората се:

- Фонд за осигурување на извршителите од штета;

- Солидарен фонд за економска помош на извршителите;

- Фонд за стручна континуирана едукација на извршителите;

- Фонд за помош на лица кои трајно се оспособуваат за самостојно вршење на дејноста.

Комората може да основа и Фонд за кредитирање.

Формирањето на други фондови се врши со одлука на Собранието на Комората, по предлог на Управниот одбор и претседателот на Комората.

Член 80

Средствата по фондови се распределуваат со одлука на Собранието на Комората.

Член 81

За состојбата на средствата на Комората се составува периодична и завршна сметка.

Завршната сметка ја подготвува стручната служба, ја утврдува Управниот одбор, а ја одобрува Собранието.

XIII. ПОПИС И КНИГОВОДСТВО**Член 82**

Пописот на основните средства и целокупната инвентаризација се врши во согласност со законските одредби и правилник.

Пописот го вршат комисији формирани од страна на претседателот на Комората.

Член 83

Пописот започнува и завршува пред истекот на календарската година.

Комисиите работат во потполн состав.

Сите пописни листи ги потпишуваат сите членови на пописните комисии.

Материјалите од пописите се предаваат на стручната служба на Комората.

Член 84

Книговодството Комората го води во согласност со законските прописи.

XIV. ПРИЗНАНИЈА**Член 85**

Признанија можат да се доделат на извршители, физички и правни лица.

Свечени признанија кои ги доделува Комората се:

- Плакета за успешно извршување на извршителската дејност;
- Плакета за особени заслуги;
- Благодарница;
- Признание за успешна соработка.

Член 86

Плакета за успешно извршување на извршителската дејност се доделува на извршител кој со својата работа дал придонес во подигнувањето на угледот на Комората на извршителите.

Член 87

Плакета за особени заслуги се доделува на физичко или правно лице кое не е член на Комората, за особени заслуги во развојот и унапредувањето на извршителството.

Член 88

Благодарница им се доделува на извршители, физички и правни лица кои извршиле определени работи од особен интерес за извршителството.

Член 89

Признание за успешна соработка им се доделува на државни органи, банки, јавни претпријати и други субјекти кои дале особен придонес во развојот, зајакнувањето и унапредувањето на Комората.

Член 90

Плакета за успешно извршување на извршителската дејност и Плакета за особени заслуги доделува Собранието по предлог на Управниот одбор.

Благодарница и Признание за успешна соработка доделува Управниот одбор на предлог на Претседателот на Комората.

XV. ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ**Член 91**

Овој Статут влегува во сила осмиот ден од денот на неговото донесување.

Бр. 2941
7 декември 2012 година
Скопје

Комора на извршители
на Република Македонија
Претседател,
Гордан Станковиќ, с.р.

ГЛАВЕН ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**3936.**

Врз основа на член 9 точка 6 од Законот за државната ревизија од Законот за државната ревизија („Службен весник на РМ“ бр.66/10 и 145/10), главниот државен ревизор донесе

ПРОГРАМА**ЗА ПОЛАГАЊЕ НА ИСПИТ ЗА СТЕКНУВАЊЕ
НА ЗВАЊЕ ОВЛАСТЕН ДРЖАВЕН РЕВИЗОР**

1. Со оваа програма се пропишуваат темите за што се полага испит за стекнување на звање овластен државен ревизор.

2. Програмата за полагање испит за стекнување на звање овластен државен ревизор се состои од:

I. МЕТОДОЛОГИЈА НА РЕВИЗИЈАТА

1. Поим, улога и значење на ревизијата и ревизорската професија во современите економии

2. Ревизорски стандарди

2.1 Неопходност од професионално регулирање на ревизорската професија

2.2 Улогата на професионалните асоцијации и тела во професионалното регулирање на ревизорската професија

2.3 Меѓународни стандарди за ревизија (МСР 220, МСР 230, МСР 240, МСР 250, МСР 260, МСР 300, МСР 315, МСР 320, МСР 330, МСР 500, МСР 501, МСР 505, МСР 510, МСР 520, МСР 530, МСР 540, МСР 570, МСР 700, МСР 705, МСР 706, МСР 710)

2.4 Ревизорски стандарди на Меѓународната организација на врховните ревизорски институции (INTOSAI)

2.5 Меѓународни стандарди за професионално спроведување на интерната ревизија

3. Професионална одговорност на ревизорите

3.1 Професионална одговорност на ревизорот во откривањето на измами и грешки

3.2 Професионалниот скептицизам на ревизорите во ревизорска професија

4. Планирање на процесот на ревизија и видови на ревизорски тестови

4.1 Прецизирање на условите од ревизорскиот ангажман

4.2 Клучни чекори од процесот на планирање на ревизорскиот ангажман

4.3 Разгледување на работата на интерните ревизори

4.4 Разгледување на потребата од ангажирање на експерти

4.5 Разгледување на потребата од ангажирање на други ревизори

4.6 Сочинување на план и програма за ревизорскиот ангажман.

5. Концепти на ревизијата

5.1 Концепт на материјалност

5.2 Концепт на ризик во ревизијата

5.3 Ревизорски пристап (системски базиран пристап и директен пристап на тестирање)

5.4 Меѓусебна поврзаност на концептите на материјалност и ризикот во ревизија

6. Внатрешна/интерна контрола

6.1 Концепт на внатрешна/интерна контрола

6.2 Видови и карактеристики и ограничувања на внатрешната/интерната контрола

6.3 Елементи на внатрешната/интерната контрола

6.4 Концепт на јавна внатрешна финансиска контрола (PIFC)

6.5 Фази во постапките за оцена и вреднување на внатрешните/интерните контроли

7. Извршување на ревизијата

7.1 Ревизорски доказ

7.2 Видови на ревизорски тестови

7.3 Документација од ревизорски активности

7.4 Контрола и осигурување на квалитет

7.5 Измами и грешки.

8. Користење на методата на примерок во ревизијата

8.1 Статистичка и не статистичка метода на примерок

8.2 Одредување на примерок

8.3 Техники за избор на примерок на ревизија

8.4 Ризик од користење на примерок во тестовите на контролите

8.5 Селектирање на примерок за тестирање на контролите и оценката на добиените резултати

8.6 Ризик од користење на примерок во деталните тестови

8.7 Планирање на примерок за деталните тестирања

8.8 Селектирање на примерок за деталните тестирања и оценка на добиените резултати.

9. Известување – форма и содржина на ревизорскиот извештај

10. Ревизија на успешност

II. ПРИМЕНА НА МЕЃУНАРОДНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ СТАНДАРДИ

1. Правилник за водење на сметководство

1.1 МСС 1 - Презентирање на финансиски извештаи

1.2 МСС 2 - Залихи

1.3 МСС 7 - Извештаи за парични текови

1.4 МСС 8 - Сметководствените политики, промени на сметководствени проценки и грешки

1.5 МСС 11 – Договори за изградба

1.6 МСС 12 - Даноци на добивка

1.7 МСС 16 - Недвижности, постројки, опрема

1.8 МСС 17 - Наеми

1.9 МСС 18 - Приходи

1.10 МСС 20 - Сметководство за државни поддршки и обелоденување на државна помош

1.11 МСС 21 - Ефекти од промени на девизни курсеви

1.12 МСС 32 и МСС 39 Финансиски инструменти, презентирање, признавање и мерење

1.13 МСС 36 – Обезвреднување на средства

1.14 МСС 37 - Резервирања, неизвесни обврски и неизвесни средства

1.15 МСС 38 - Нематеријални средства

1.16 МСС 40 – Вложувања во недвижности

III. ОСНОВИ НА ИНФОРМАЦИОНИ СИСТЕМИ И ТЕХНОЛОГИЈА

1. Основи на информатичка технологија

2. ИТ ревизија

3. Видови на ИТ ревизија

IV. КОДЕКС НА ЕТИКА НА ДРЖАВНИТЕ РЕВИЗОРИ

V. РЕГУЛАТИВА

1. Законска регулатива

1.1 Устав на Република Македонија

1.2 Закон за државната ревизија

1.3 Закон за организација и работа на органите на државната управа

1.4 Закон за државните службеници

1.5 Закон за јавните службеници

1.6 Закон за исплата на платите во РМ

1.7 Закон за работни односи

1.8 Закон за јавни набавки

1.9 Закон за облигациони односи (основи на облигационите односи, склучување на договор, неважност на договор, раскинување на договор, друг начин на престанување на обврските)

1.10 Даночен систем (персонален данок, данок на добивка, данок на додадена вредност

2. Сметководство на буџетите, буџетските корисници, фондовите, единиците на локалната самоуправа:

1.1 Правилник за примена на Меѓународните сметководствени стандарди за јавниот сектор на готовинска основа – Финансиско известување според сметководство на готовинска основа

1.2 Закон за буџетите

1.3 Закон за сметководство за буџетите и буџетските корисници

1.4 Правилник за сметководство за буџетите и буџетските корисници

1.5 Закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа

1.6 Закон за користење и располагање со стварите на државните органи

1.7 Закон за извршување на буџет за тековната година

3. Сметководство на јавните претпријатија и други субјекти каде државата има доминантна сопственост (јавни претпријатија и друштва во кои државата има доминантна сопственост)

1.1 Закон за трговски друштва (Општи одредби, трговски книги, годишно сметки, финансиски извештаи)

1.2 Закон за јавни претпријатија

1.3 Правилник за начинот и роковите за вршење попис на средствата и изворите на средствата и усогласување на сметководствената со фактичката состојба

3. Литературата за подготовка на полагање на испитот за стекнување на звање овластен државен ревизор е дадена во Прилог, што е составен дел на оваа програма

4. Со денот на влегување во сила на оваа програма престанува да важи Програмата за полагање на испит за стекнување на звање овластен државен ревизор бр.0201-659/1 од 27.08.2007 година.

5. Оваа програма влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 01-965/2

21 декември 2012 година
Скопје

Главен државен ревизор,
м-р **Тања Таневска**, с.р.

ПРИЛОГ

ЛИТЕРАТУРА

I. ПРОФЕСИОНАЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Меѓународни стандарди за ревизија (ИФАК) („Службен весник на РМ“ бр.79/10);

2. Правилник за ревизорски стандарди за државната ревизија („Службен весник на РМ“ бр.56/98);

3. Прирачник за државната ревизија – финансиска ревизија;

4. Прирачник за ревизија на успешност;

5. Правилник за водење на сметководство („Службен весник на РМ“ бр.159/09, 164/10, 107/11);

6. Правилник за примена на меѓународните сметководствени стандарди за јавниот сектор на готовинска основа („Службен весник на РМ“ бр.116/05);

7. Европски упатства за примена на ревизорските стандарди на ИНТОСАИ;

8. Кодекс на етика на ИНТОСАИ;

9. Ревизија, 2011 година, д-р. Зорица Божиновска Лазаревска, издание на УКИМ – Економски факултет;

10. Стандарди за внатрешна контрола во јавниот сектор („Службен весник на РМ“ бр.147/10).

II. РЕГУЛАТИВА

1. Устав на Република Македонија;

2. Закон за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на РМ“ бр.58/00.....51/11);

3. Закон за користење и располагање со стварите на државните органи („Службен весник на РМ“ бр.8/05.....35/11);

4. Закон за државните службеници („Службен весник на РМ“ бр.59/00.....24/12);

5. Закон за работни односи („Службен весник на РМ“ бр.62/05.....39/12);

6. Закон за исплата на плати во РМ („Службен весник на РМ“ бр.70/94.....144/12);

7. Закон за облигациони односи („Службен весник на РМ“ бр.18/01.....161/09);

8. Закон за персоналниот данок на доход („Службен весник на РМ“ бр.80/93.....135/11);

9. Закон за данок на добивка („Службен весник на РМ“ бр.80/93.....135/11);

10. Закон за данок на додадена вредност („Службен весник на РМ“ бр.44/99.....155/12);

11. Закон за даноците на имот („Службен весник на РМ“ бр.61/04.....84/12);

12. Закон за сметководството на буџетите и буџетските корисници („Службен весник на РМ“ бр.61/02.....24/11);

13. Правилник за сметководство на буџети и буџетски корисници („Службен весник на РМ“ бр.28/03.....175/11);

14. Упатство за начинот на трезорско работење („Службен весник на РМ“ бр.161/09.....118/12);

15. Закон за сметководство на непрофитни организации („Службен весник на РМ“ бр.24/03 и 17/11);

16. Закон за буџетите („Службен весник на РМ“ бр.64/05.....180/11);

17. Закон за финансирање на единиците на локалната самоуправа („Службен весник на РМ“ бр. 61/04.....47/11);

18. Закон за трговските друштва („Службен весник на РМ“ бр.28/04.....24/11);

19. Закон за облигационите односи („Службен весник на РМ“ бр.18/01.....161/09);

20. Закон за државната ревизија („Службен весник на РМ“ бр.66/10 и 145/10);

21. Закон за јавни набавки („Службен весник на РМ“ бр.136/07.....185/11);

22. Закон за јавна внатрешна финансиска контрола („Службен весник на РМ“ бр.90/09).

3937.

Врз основа на член 9 точка 8 и 9 од Законот за државната ревизија („Службен весник на РМ“ бр.66/10 и 145/10), главниот државен ревизор донесе

П РА В И Л Н И К

ЗА НАЧИНОТ НА ПОЛАГАЊЕ НА ИСПИТОТ ЗА СТЕКНУВАЊЕ НА ЗВАЊЕТО ОВЛАСТЕН ДРЖАВЕН РЕВИЗОР И ФОРМАТА И СОДРЖИНАТА НА УВЕРЕНИЕТО ЗА ОВЛАСТЕН ДРЖАВЕН РЕВИЗОР

Член 1

Со овој правилник се пропишува начинот на полагање на испитот за стекнување на звањето овластен државен ревизор и формата и содржината на уверението за овластен државен ревизор.

Член 2

(1) Организирањето и спроведувањето на испитот за овластен државен ревизор го врши Комисијата за полагање на испитот за стекнување на звањето овластен државен ревизор (во понатамошниот текст: Комисија).

(2) Комисијата ја формира главниот државен ревизор и е составена од пет члена од кои тројца се овластени државни ревизори и двајца експерти од областа на ревизијата.

(3) Во работата на Комисијата учествуваат и лица кои вршат административна и техничка помошна Комисијата при организирање и спроведување на испитот.

Член 3

(1) Испитот за стекнување на звањето овластен државен ревизор се организира по потреба.

(2) Комисијата со оглас во дневниот печат ги известува заинтересираните кандидати за временскиот период за пријавување и полагање на испитот.

(3) Огласот се објавува во најмалку два дневни весника од кои во по еден од весниците што се издаваат на македонски јазик и во весниците што се издаваат на јазикот што го зборуваат најмалку 20% од граѓаните што

зборуваат службен јазик различен од македонскиот јазик, како и преку веб страницата и огласната табла на Државниот завод за ревизија.

(4) Огласот од став 2 на овој член се објавува најдоцна 30 дена пред денот на одржување на испитот.

Член 4

(1) Пријавата за полагање на испитот се поднесува до Државниот завод за ревизија и ги содржи следните податоци:

- име и презиме;
- датум и место на раѓање и
- адреса на живеење.

(2) Со пријавата за полагање на испитот кандидатот ги обезбедува следните документи:

- диплома за завршен факултет од областа на економските, правните науки, информатичката технологија или друго соодветно образование за вршење ревизија;

- потврда за работно искуство;
- уверение за државјанство и
- потврда за платен надоместок.

(3) Документите од алинеја 1, 2 и 3 од став 2 на овој член се доставуваат во оригинал или фотокопии заверени од нотар.

Член 5

(1) Комисијата врши проверка на доставените пријави и ја изготвува листата на кандидати кои ги исполнуваат условите за полагање на испитот.

(2) Листата на кандидати, во рок од пет дена по истекот на рокот за пријавување, се објавува на огласна табла и на веб страната на Државниот завод за ревизија.

Член 6

(1) Кандидатот кој поднел пријава за полагање на испитот може да се откаже од полагање на испитот, најдоцна 10 дена пред денот определен за полагање на испитот, при што му се враќа платениот надоместок за полагање на испитот.

(2) На кандидатот кој не се јави на испитот, а кој навремено не ја известил Комисијата дека се откажува од испитот, платениот надоместок за полагање на испитот не му се враќа.

Член 7

Кандидатите утврдени во листата од член 5 став 2 на овој правилник го полагаат испитот за овластен државен ревизор писмено, со одговарање на тест од 60 прашања со по три можни одговори, од кои само еден е точен.

Член 8

(1) Прашањата за полагање на испитот за овластен државен ревизор, ги подготвува Комисијата согласно Програмата за полагање на испит за стекнување на звањето на овластен државен ревизор.

(2) Тестот ќе содржи прашања од следниве области:

- методологија на ревизијата, меѓународни стандарди и етичкиот кодекс 70% од вкупниот број на прашања
- регулатива 30% од вкупниот број на прашања

Член 9

(1) За точното време и место на одржување на испитот, кандидатите се известуваат преку веб страната на Државниот завод за ревизија, најмалку 5 дена пред денот на спроведувањето на испитот.

(2) Испитот трае три часа.

(3) Пред почетокот на испитот Комисијата го утврдува идентитетот на кандидатите кои го полагаат испитот и утврдува кој од кандидатите е присутен на одржувањето на испитот.

(4) На кандидатите им се врачуваат испитните прашања во затворен плик.

(5) Испитот започнува откако од страна на Комисијата ќе биде констатирано дека се исполнети условите за полагање.

Член 10

(1) Доколку за време на испитот кандидатите користат недозволени средства или меѓусебно се договараат тестовите ќе се поништат.

(2) Поништените тестови се ставаат во посебен плик и се евидентираат во записникот на Комисијата како поништени, со објаснување на причините за поништување.

Член 11

(1) По истекот на времето за полагање на испитот, Комисијата објавува дека испитот е завршен и сите кандидати треба да престанат со пополнување на тестот.

(2) Кандидатот треба да ги стави испитните материјали во плик, кој затворен ќе го предаде на Комисијата.

(3) Во случај кога кандидатот го завршил тестот пред истекување на определеното време, испитните материјали ги предава согласно став 2 од овој член и ја напушта испитната просторија.

Член 12

(1) По завршување на испитот Комисијата изготвува записник за спроведен испит кој ги содржи следните податоци, особено:

- назив и состав на Комисијата;
- место, ден и час на спроведување на испитот;

- податоци за кандидатите кои уредно биле пријавени за полагање на испитот;

- податоци за кандидатите кои не се јавиле на испитот;

- податоци за кандидатите кои го полагале испитот и потпис на членовите на Комисијата.

(2) Комисијата го изготвува записникот во рок од три работни дена по завршување на испитот.

Член 13

Испитот ќе се смета за успешно положен ако кандидатот има дадено точни одговори на најмалку 75% од сите прашања на тестот.

Член 14

(1) За извршеното оценување, Комисијата составува записник за резултатите од спроведениот испит, кој се објавува на веб страната на ДЗР.

(2) Листата на кандидати кои успешно го положиле испитот се објавува во рок од 30 дена од денот на одржување на испитот на огласна табла и на веб страната на ДЗР.

Член 15

На кандидатот кој успешно го положил испитот, во рок од 30 дена од денот на објавувањето на резултатите на огласна табла и на веб страната на ДЗР му се издава уверение за положен испит за овластен државен ревизор.

Член 16

Образецот на уверението за овластен државен ревизор е даден во прилог на овој правилник.

Член 17

Со денот на влегување во сила на овој правилник престануваат да важат Правилникот за начинот на полагање на испитот, формата и содржината на уверението и висината на трошоците за полагањето на испитот за стекнување на звањето овластен државен ревизор („Службен весник на РМ“ бр.29/01) и Правилникот за изменување и дополнување на Правилникот начинот на полагање на испитот, формата и содржината на уверението и висината на трошоците за полагањето на испитот за стекнување на звањето овластен државен ревизор („Службен весник на РМ“ бр. 113/09).

Член 18

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 01-965/1

21 декември 2012 година

Скопје

Главен државен ревизор,
м-р Тања Таневска, с.р.



РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
ДРЖАВЕН ЗАВОД ЗА РЕВИЗИЈА

Врз основа на член 17 став 2 од Законот за државната ревизија („Службен весник на Република Македонија“ бр.66/10 и 145/10), Главниот државен ревизор, издава

У В Е Р Е Н И Е

ЗА ОВЛАСТЕН ДРЖАВЕН РЕВИЗОР

Лицето _____, роден/а на _____ година во _____, на ден _____ година, пред Комисијата на Државниот завод за ревизија го положи испитот за овластен државен ревизор, според Програма донесена од главниот државен ревизор и се стекна со звање овластен државен ревизор (ОДР).

Именуваниот на кој му е издадено уверение за овластен државен ревизор (ОДР) е евидентиран во Државниот завод за ревизија под број _____ за _____ година.

Главен државен ревизор,



Службен весник
на Република Македонија



www.slvesnik.com.mk

contact@slvesnik.com.mk

Издавач: ЈП СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, ц.о.-Скопје
бул. „Партизански одреди“ бр. 29. Поштенски фах 51.
Директор и одговорен уредник – м-р Тони Трајанов.
Телефон: +389-2-55 12 400.
Телефакс: +389-2-55 12 401.

Претплатата за 2012 година изнесува 10.100,00 денари.
„Службен весник на Република Македонија“ излегува по потреба.
Рок за рекламации: 15 дена.
Жиро-сметка: 300000000188798.
Депонент на Комерцијална банка, АД - Скопје.
Печат: ГРАФИЧКИ ЦЕНТАР ДООЕЛ, Скопје.

ISSN 0354-1622



2012165